

Saija Kivelä

MITÄ SÄ TEET?

Nuorten kohtaamisia koulunuorisotyön
arjessa

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Maaliskuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILOLEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 20.3.2011
Tekijä(t) Saija Kivelä	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö	
Nimeke Mitä sä teet? Kohtaamisia arjessa koulunuorisotyön näkökulmasta.		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö on tehty Hollolan yläasteella toimivan yhteisöpedagogin ensimmäisen toimintavuoden kehittämistä varten. Se tarkastelee toimenkuvaa laadullisen tutkimusotteen kautta ja pohtii sitä sekä nuorten että moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenaan juurruttaa toimivat menetelmät kouluyhteisöön ja kehittää niitä toimintamuotoja, joiden myötä koulunuorisotyön käytänteet saadaan entistä toimivimmiksi.</p> <p>Nuoren kasvun tukeminen ja sosiaalinen vahvistaminen, oppilashuolto, moniammatillinen yhteistyö ja yhteisöpedagogi koulunuorisotyössä ovat tämän opinnäytteen keskeisiä käsitteitä.</p> <p>Aineisto on koottu tapaustutkimusta mukailien empiiristen kokemusten pohjalta sekä hyödyntäen oppimispäiväkirjaa, jota on pidetty koko pilottivuoden alusta alkaen.</p> <p>Nuorten havainnoinnin perusteella opinnäytteen myötä nousee esiin selkeä tarve yhteisöpedagogille sekä yksilö- että yhteisötasolla ja tärkeä merkitys on myös sillä, että koulunuorisotyö näyttäytyy kunnan muiden toimijoiden toiminnassa ja on nuorten tavoitettavissa myös vapaa-ajalla. Koulun oppilashuollon kannalta moniammatillinen yhteistyö eri hallintokuntien kanssa on nuorten kasvua edistävää.</p> <p>Opinnäyteprosessin tuloksena kehittämistä pitkällä tähtäimellä vaativat ryhmäyttäminen, jonka kohderyhmä tulee muuttumaan Hollolan yläasteen yhtenäiskouluhankkeen myötä, sekä tuen antaminen erityisesti niille luokille, joille sovelletaan toimintaa erilaisissa oppimisympäristöissä. Myös välituntitoiminnan kehittäminen on parannuskohteena.</p>		
Asiasanat (avainsanat) Yhteisöpedagogi, koulunuorisotyö, moniammatillisuus koulussa, nuoren kasvun tukeminen		
Sivumäärä 51 s. + liitt. 9 s.	Kieli suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liite 1: Yhteisöpedagogin toimenkuva Liite 2: Alkuperäinen kaavio yhteisöpedagogin toimenkuvasta		
Ohjaavan opettajan nimi Pekka Penttinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 20 March 2011
Author(s) Saija Kivelä	Degree programme and option Youth work and civic activities	
Name of the bachelor's thesis What's up? Everyday encounters from the viewpoint of school youth work		
Abstract <p>This bachelor's thesis is made for developing the methods of the community educator's first year at Hollola secondary school. It surveys the job description through a qualitative of analysis and analyses it from the viewpoint of youth and multiprofessional co-operation. The purpose is to instill the functional methods into the school community and develop those methods which will make the school youth work function.</p> <p>Supporting the growth of the young and the social strengthening, pupil's care, multiprofessional co-operation and community educator at school youth work are the fundamental terms of this bachelor's thesis.</p> <p>The bachelor's thesis is a case survey and the material is based on the empirical experiences and learning diary which has been written from the beginning of the pilot year.</p> <p>Based on observing the youth there is a clear need for the community educators both at individual and community levels. It also has a very important meaning that the school youth work does co-operation with other actors in the municipality and is available to young also on their vacation. Multiprofessional co-operation with different administrative organs promotes the growth of the young and it is important for the pupil's care.</p> <p>The results show that there is a need for development for grouping which will be offered to the different target group than nowadays because Hollola secondary school will be the comprehensive school later. Allocating resources to those classes which apply the different learning environments is also important. The recess activities are also developing targets.</p>		
Subject headings, (keywords) Community educator, school youth work, multiprofessionality at school, supporting the growth of the young		
Pages 51 p. + app. 9 p.	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices Attachment 1: Community educator's job description Attachment 2: Original plan of community educator's job description		
Tutor Pekka Penttinen	Bachelor's thesis assigned by	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	3
2	KOULUNUORISOTYÖN LÄHTÖKOHDAT HOLLOLAN YLÄASTEELLA..	5
2.1	Näkökulmia koulunuorisotyöhön	5
2.2	Suunnitelmasta toimintaan	6
2.3	Näkyvyys koulun arjessa	8
2.3.1	Kohtaamisklinikka.....	9
2.3.2	Erilaiset oppimisympäristöt	10
2.3.3	Yhteisökasvatus	12
2.4	Yhteisöpedagogi koulun ja vapaa-ajan linkkinä	14
2.4.1	Toimijana Nuorten palvelupiste Mestassa	15
2.4.2	Yhteistyö Hollolan nuorisopalveluiden kanssa	16
3	OPINNÄYTEPROSESSI.....	17
3.1	Koulunuorisotyön tarve	17
3.2	Tarve koulunuorisotyön määrittelylle	18
3.3	Tutkimuksellinen kehittäminen.....	19
3.4	Aineiston analyysi	20
4	NUORTEN LÄHESTYMISORIENTAATIO YHTEISÖPEDAGOGIA KOHTAAN.....	24
4.1	Aikuinen rinnallakulkijana	24
4.2	Koulun arjessa	24
4.2.1	Välitunnit.....	25
4.2.2	Tapahtumat ja koulun muu toiminta	26

	2
4.2.3 Kohtaamisklinikka.....	27
4.2.4 Joustavan perusopetuksen JOPO-luokka	32
4.2.5 Hajautetun lukujärjestyksen 7-luokat.....	35
4.2.6 Elämänhallinnan valinnaisaine ja oppituntiseuranta.....	36
4.2.7 Yhteisökasvatus ja Ryxon	38
4.3 Nuorten palvelupiste Mestassa	39
4.4 Hollolan nuorisopalveluissa.....	39
4.5 Yhteenveto	40
5 POHDINTAA	43
LÄHTEET.....	46
LIITTEET.....	52

1 JOHDANTO

Oman opinnäytetyöni aihealue valikoitui luonnollisesti aloittaessani uudessa toimessani yhteisöpedagogina Hollolan yläasteella elokuussa 2010. Tuolloin alkanut lukuvuosi on pilottivuosi koulun historiassa, sillä yläasteella ei aiemmin vastaavanlaista yhteisöpedagogin tointa ole ollut ja käytänteet piti luoda alusta alkaen. Itse toimenkuvan luominen aloitettiin varta vasten perustetun työryhmän toimesta keväällä 2010 ja ensimmäisen toimintavuoden on määrä sanella se suunta, johon pitkän tähtäimen suunnitelmassa pyritään. Pilottivuoden jälkeen myös yhteisöpedagogin ammattinimike muuttunee ja tuolloin tuli tarpeelliseksi tutkia tämän opinnäytteen myötä käyttöön otettuja käytänteitä sekä tarvetta koulunuorisotyölle pitkän tähtäimen suunnitelmaa varten mahdollisesti tehtävien muutosten suhteen.

Tämä opinnäytetyö on antanut mahdollisuuden tarkastella toimenkuvaani yläasteella eri näkökulmista ja havainnoimalla nuoria myös kartoittaa koulunuorisotyön tarvetta heidän lähtökohdistaan. Näin vahvistetaan myös koulunuorisotyön asemaa valtakunnallisesti tämän yhden yksikön toiminnan sekä tuetaan myös koulunuorisotyön kaksisuuntaista integraatiota koulusta vapaa-aikaan ja päinvastoin. Tämä opinnäyte pyrkii kyseenalaistamaan Hollolan yläasteen entisiä käytänteitä pilottivuoden tarkastelun kautta, jolloin koulunuorisotyötä ei ollut ja sen tarpeellisuus oli vielä epäselvä. Tämän tarpeellisuuden vahvistamiseen hyödynnetään tämän tutkimuksen antia selvittämällä, mitkä seikat ovat **sen orientaation pohjalla, joka johtaa nuoret koulunuorisotyön äärelle kohtaamaan yhteisöpedagogin koulun arjessa**. Lisäksi tutkitaan ja tarkastellaan arjen työn käytänteitä ja pyritään selvittämään, **millaisia menetelmäratkaisuja ja –muutoksia yhteisöpedagogin toimenkuvan pitkän tähtäimen suunnitelmaan tullaan tekemään**.

Tärkeä osa toimintaa ovat myös Hollolassa nuorisotyötä tekevät yhteistyökumppanit, nuorisopalvelut ja Nuorten palvelupiste Mesta, joiden toimintaan koulutoimella on mahdollisuus antaa panoksensa jalkauttamalla yhteisöpedagogi nuoriso- ja erityisnuorisotyöhön heidän toimipisteisiinsä. Näin on mahdollistunut nuorten näkökulmien pohdinta myös vapaa-ajan puolella sekä eri hallintokuntien välinen yhteistyö nuorten hyväksi tehtävässä työssä (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 11 § ja Nuorisolaki

27.1.2006/72, 2 §). Tavoitteenani oli myös selvittää ne käytänteet, jotka tullaan koulun toimintaan juurruttamaan sekä mahdolliset kehittämisen kohteet.

Opinnäytetyön tuloksia hyödynnetään pitkän tähtäimen suunnittelussa ja muutosehdotuksia käsitellään oppilashuoltoryhmän lisäksi yhteistyökumppaneiden kanssa pidetyissä säännöllisissä palavereissa. Muutokset tullaan kirjaamaan siihen toimenkuvani (LIITE 1) osioon, jossa kerrotaan niistä tavoitteista, joihin muutaman vuoden sisällä tullaan pyrkimään.

Koulunuorisotyö on kouluyhteisössä tehtävää nuorisotyötä, joka moniammatillisen yhteistyön avulla tähtää nuoren kokonaisvaltaiseen tukemiseen sekä koulun tiloissa että opiskeluun liittyvissä erilaisissa oppimisympäristöissä koulun opetushenkilöstön ja muiden oppilashuollossa toimivien tahojen kanssa (Pohjola 2010, 1).

2 KOULUNUORISOTYÖN LÄHTÖKOHDAT HOLLOLAN YLÄASTEELLA

2.1 Näkökulmia koulunuorisotyöhön

Suomalaisen nuorisotyön lähtölaukaukseksi voidaan nähdä 1800- ja 1900-lukujen vaihte, jolloin nuorisoliikkeet ohjailivat työssä käyviä lähiyhteisön turvan ulkopuolelle jääviä nuoria heidän vapaa-aikanaan (Nieminen 2000, 35). Nuorisotyö liitettiin väljästi koulumaailmaan jo 1910-luvulla, jolloin opettajat alkoivat organisoida kristillistä nuorisotyötä ja toimivat mm. nuoriso- ja raittiusseurojen vetäjinä (Nieminen 2000, 36). Tällä hetkellä voimassa oleva nuorisolaki (27.1.2006/72, 2 § ja 7§) korostaa mm. aktiivisen kansalaisuuden edistämistä ja sosiaalisen kasvun tukemista eri sukupolvien välisen vuorovaikutuksen keinoin sellaisten toimintamuotojen avulla, jotka sopivat kunkin toimintaympäristön tarpeisiin parhaiten.

Varsinainen suomalainen koulunuorisotyö on löytämässä suuntansa ja Kirsi Pohjolan (2010) tutkimuksen alkusanoissa todetaankin tarve nuoren kasvun tukemista vahvistavalle aikuiselle, joka toiminnallaan vaikuttaisi myös koulun ilmapiiriin häivyttämällä luokkarajoja ja vahvistamalla yhteisöllisyyttä ennaltaehkäisevän työtteen avulla. Yhteisöllisyys on myös haaste koko kouluinstituutiolle ja edellyttää koululta osallisuuden tukemista ja nuorten kannustamista aktiiviseen kansalaisuuteen sekä itsenäiseen päätöksentekoon. Koulunuorisotyö on yksi mahdollisuus vahvistaa nuorisotyön asemaa Suomessa ja määritellä nuorisotyön tehtäväkuvauksia (Nieminen 2008, 22-23). Sen tehtävänä onkin tukea nuoria heidän yhteiskunnallisen asemansa löytämisessä ja tarjota heille erilaisia mahdollisuuksia oman identiteetin kehittämisen lisäksi myös yhteiskunnallisilla ja kulttuurisilla osa-alueilla yhteisöllisyyttä tukevien keinojen avulla vapaaehtoista osallistumista korostaen (Nieminen 2008, 43).

Nuorisotyön neljä perusfunktiota, sosialisatiofunktio (nuoret osaksi yhteiskuntaa, kulttuuria ja lähiyhteisöä) personalisaatiofunktio (nuoren minäkehitys), kompensatiofunktio (nuoren minäkuvan ja sosialisatian vaikeuksien korjaaminen) sekä resursointi- ja allokoitiefunktio (yhteiskunnan voimavarat nuorille ja niiden kohdentamisen tukeminen) tukevat Niemisen (2008, 22-23) toteamusta siitä, että näillä nuorisotyön tehtävillä on yhteneväisiä piirteitä myös kouluinstituution kanssa

(Nieminen 2008, 27). Kouluissa tehtävä nuorisotyö toimii yhteiskunnallisten etujen ajajana syrjäytymisen ehkäisyssä ja siksi koulujen yhteistyö nuorisotoimen kanssa on valtakunnallisen tason potentiaalinen kehittämishanke (Vertanen 2008, 37).

Opettajankoulutus ei painota yhteisökasvatusosaamista ja opettajakunnan mielestä perusnuorisotyöhön koulussa kuuluu otteen saaminen nuorista hyvässä hengessä (Pohjola 2010). Vaikka suomalaisten nuorten oppimistulokset ovat hyviä (<http://www.minedu.fi>), ei paikoillaan pysyvä ja muuttumaton koulukulttuuri tue koulu-motivaatiota, jonka parantamiseen päästäisiin uudella tavalla järjestelyin (Lehtonen & Lehtonen 2008, 56). Myös opettajien huoli oppilaista sekä heidän oma väsymisensä (Mäensivu 2008, 160) ovat haasteita, joihin koulunuorisotyö antaa helpotusta koulun varsinaisen opetusorganisaation ulkopuolisena tahona (Vertanen 2008, 37). On aika dialogille, jota käydään nuorten ja moniammatillisen aikuisjoukon voimin ”rintamana nuorten puolesta” (Tikkanen 2009, 16).

2.2 Suunnitelmasta toimintaan

Alkukevästä 2010 sivistystoimi alkoi pohtia tapaa, jolla olisi mahdollista keventää terveydenhoitajan työn kuormittavuutta, jonka vastaanotolle koulukuraattorin ohessa alkoi yhä enenevässä määrin tulla nuoria, joilla oli selkeästi tarve olla ja keskustella aikuisen kanssa ilman suoranaista terveydenhoidon tarvetta. Koska Hollolan yläasteella opiskelee yli 750 nuorta, alkoi tämä taakka tuntua arjen kulussa ja käytännön järjestelyissä rasitteena. (Rapatti 2011.)

Kevät 2010 oli Rapatin (2011) mukaan myös aikaa, jolloin tarkasteltiin silloisten 7-luokkien oppilasainesta ja havaittiin osan siitä saaneen alakoulun puolella henkilökohtaista tukea hoivapalvelujen muodossa ja tästä johtuen tuen tarve yläasteella koettiin riittämättömäksi. Oppilaanohjaajien ja osittain myös erityisopettajien työsarkaan kuuluu tulevien 7-luokkien muodostaminen ja tämän työvaiheen aikana havaittiin silloisissa 6-luokkalaisissa masennuksen oireista kärsiviä sekä ”lyhennetyillä kouluviikoilla ja koulupäivillä olevia oppilaita”, joille haluttiin tarjota syksystä alkaen tukea yläkoulun omien henkilöstöresurssien avulla (Rapatti 2011).

Hollolan yläasteella on toiminut vuodesta 2007 alkaen joustavan perusopetuksen JOPO-luokka, jonka erilaisten oppimisympäristöjen hyväksikäytöstä saatuja hyviä kokemuksia haluttiin siirtää ja juurruttaa myös yleisopetuksen puolelle (Rapatti 2011). Pohdittiin, olisiko mahdollista perustaa seuraavasta syksystä alkaen kaksi 7-luokkaa, jonka oppilasaines koostettaisiin sekä huippulahjakkaista että tukea tarvitsevista nuorista. Luokkien muodostaminen vahvistui, kun kunta myönsi resursseja yhteisöpedagogin palkkaamiseen yläkoululle. (Rapatti 2011.)

Kun selvisi, että toimenkuvani tulee vaihtumaan elokuusta 2010 alkaen kansalaistoininnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opintojani vastaavaksi, aloimme tulevan toimenkuvani pohjalta miettiä sitä, mihin muihin tarpeisiin koulunuorisotyön Hollolan yläasteella edellä mainittujen lisäksi tulisi vastata. Luonnollinen tarve syntyi nuorista, joiden eteen kunnassa työtä tekevien yhteistyö oli hyvin vähäistä. Yhteistyötä haluttiin kehittää nuorten etuja mahdollisimman hyvin palveleviksi ja eri tahojen välinen koordinointi suunniteltiin yhteisöpedagogin tehtäväksi. Näin syntyi linkki nuorten koulu- ja vapaa-ajan välille.

Koulu kaipasi myös henkilöä, joka vastaisi nuorten yhteisökasvatuksesta koulun tasolla ja yhteisöpedagogin työsarkaan tuli näkyväksi osaksi myös vetovastuu 7-luokkalaisten alkusyksyn ryhmätyksistä ja yhteistoimintapäivistä eli Ryxoneista (<http://www.hollolanylaaste.fi>) sekä tarvittaessa myös muiden luokkalaisten Jatkoryxoneit. Koulunuorisotyön osallistuminen mielletään tärkeäksi kanavaksi oppilashuoltotyössä Hollolan yläasteella, joten yhteisöpedagogi on läsnä kaikissa erilaisissa oppilashuoltoryhmän kokoonpanoissa, joita lähes 800 oppilaan koulussa on useita. THL:n pääjohtaja Timo Lankinen totesi Spektri-lehdessä (5/2010, www.oph.fi), että oppilashuollon säädökset ohjaavat koulujen oppilashuoltotoimintaa yhä moniammatillisempaan suuntaan, joten myös Hollolan yläasteen oppilashuoltotoiminnan tarkastelu näiltä osin oli tarpeellista, jotta se soveltuisi parhaalla mahdollisella tavalla koulun omaan ideologiaan (Pohjola 2010, 8).

2.3 Näkyvyys koulun arjessa

Yhteisöpedagogin näkyvyys oppilaille syntyi ”aikuisen nälän” (Rapatti 2010) tarpeesta, joka oli alun perin yksi yhteisöpedagogin palkkaamisen peruste Hollolan yläasteelle. Samaa mieltä on myös Kirsi Pohjola (2010,6), joka tutkimuksessaan toteaa, että oppilaiden halu keskustella oppiaineisiin kuulumattomista asioista on suuri ja tästä syystä myös Hollolan yläasteella oli tarvetta henkilölle, jonka ammattitaito kattaa juuri tämän alueen. Näkyvyys koulun käytävillä, tapahtumissa ja opettajien pyynnöstä toisinaan myös oppitunneilla on madaltanut nuorten kynnystä lähestyä aikuista ja apua ongelmiin haetaan helpommin.

Koulukulttuurin muutos yläasteella yhteisöpedagogin työn alkamisen jälkeen näkyy myös muun koulun henkilöstön tarpeena jakaa mieltä painavia asioita puolueettoman henkilön kanssa. Tämä johtunee siitä, että nuorten muuttuneen sosiaalisuuden myötä heidän vuorovaikutteisuuden tarpeensa on lisääntynyt ja opettajat kokevat sen opetus-työnsä kannalta kuormittavana tekijänä (Pohjola 2010, 4-5). Yhteisöpedagogi pyrkii näkymään myös opettajainhuoneissa, joita yläasteen kahden koulurakennuksen yhteydessä on kaksi. Oppilashuolto (erityisopettajat, terveydenhoitajat, koulukuraattori, yhteisöpedagogi, oppilaanohjaajat sekä rehtori) toimivat lähes pelkästään toisesta rakennuksesta käsin ja opettajainkokouksissa on käyty keskustelua myös muiden oppilashuoltohenkilöiden jalkautumisesta toiseen koulurakennukseen silloin tällöin.

Hollolan yläasteen valinnaisainevalikoimasta löytyy 8.- ja 9.-luokkalaisille elämänhallinnan valinnaisainekurssi (<http://www.hollolanylaaste.fi>). Koska yhteisöpedagogi on sosiaalialan ammattilainen (Pohjola 2010, 7) koulukuraattorin ohella, on elämänhallinta- ja sosiaalisten taitojen kehittäminen yksi koulunuorisotyöntekijän tehtäväkenttää. Elämänhallinta-oppiaineen aineopettajat, jotka ovat äidinkielen ja uskonnon opettajia, ovat pohtineet opetussuunnitelmaa ja sen perusteita (<http://www.hollolanylaaste.fi>) pitkään ja kokivat tarpeelliseksi sen, että joitain osa-alueita tulisi opettamaan joku opetushenkilöstön ulkopuolinen taho ja pyysivät yhteisöpedagogia mahdollistamaan sen. Näin syntyi yhteistyökuvio, jonka puitteissa yhteisöpedagogi opettaa muutaman kaksoistunnin lukukaudessa 8-9-luokkalaisille ja osallistuu perinteiselle jokakeväiselle viikonlopun

kestävälle ELÄ-leirille, jonka suunnittelusta ja toteutuksesta hän vastaa yhdessä aineopettajien kanssa.

2.3.1 Kohtaamisklinikka

Hollolan yläasteen oppilashuoltoryhmä koki, että koulu tarvitsee lisäresursseja omasta henkilöstöstään (Rapatti 2010) nuorten kohtaamiseen ja tarpeeseen lähestyä aikuista. Kevään 2010 aikana päätettiin, että suunnitellaan yhteisöpedagogin ja nuorten välisiä keskusteluja varten työtila, jossa nuoret voivat tarpeidensa mukaan käydä. Kohtaamisklinikka käsittää koulun tiloissa yhden huoneen ja on auki arkisin yhteisöpedagogin työaikana klo 8-16. Nuori voi tulla sinne joko yksin tai ystävän kanssa ajanvarauksella, jonka hän voi tehdä Wilma-järjestelmän kautta, puhelimitse sekä soittamalla että tekstiviestillä, sähköpostitse tai nappaamalla yhteisöpedagogin kiinni koulun käytävällä. Toisinaan nuori tulee sinne myös opettajan tai oppilashuoltoryhmän ehdotuksesta, mutta Kohtaamisklinikka-käynti perustuu aina vapaaehtoisuuteen.

Kohtaamisklinikan toiminta perustuu nuorisolakiin (27.1.2006/72, 1 §), jonka tavoitteena on olla tukena nuoren kasvussa ja kehityksessä, perusopetuslakiin (21.8.1998/628, 16 a §), jonka edellyttämänä nuorella on erilaisin pedagogisin keinoin saada tukea koulussa sekä lastensuojelulakiin (13.4.2007/417, 4 §), jonka perusteella on turvattava lapsen hyvinvointi, ennaltaehkäistävä ongelmia sekä puututtava niihin mahdollisimman varhain ja toimittava kaikessa lapsen parhaaksi.

Kouluyhteisössä nuorta varten oleva turvallinen aikuinen vastaa nuoren tarpeisiin jakaa arjen ilot ja mieltä painavat asiat kodin ja opettajan toimintaympäristön ulkopuolella toimivan puolueettoman aikuisen kanssa. Pirkko Turpeisen (2004, 32) mielestä voi olla jopa oppimiselle häiriöllistä, mikäli lapsi tai nuori ei voi jakaa aikuisen kanssa tunteitaan tai päästä samalle aaltopituudelle jonkun aikuisen kanssa koulupäivän aikana, mikäli tilanne niin vaatii. Lisäksi nuoret ovat Pertti Kemppaisen (2000, 79) mukaan esittäneet toivomuksia hetken hengähdystauosta, mikäli useiden tuntien luokkaopetus alkaa tuntua ylitsepäsemättömän vaikealta ja tällaisissa ahdistavissa tilanteissa voi nuorisotyö toimia kuntouttavana tekijänä koulun arjessa.

2.3.2 Erilaiset oppimisympäristöt

Hollolan yläasteella toteutettiin syksyllä 2010 opettajien koulutus, joka tähtäsi erilaisten oppimisympäristöjen käyttöön ottoon mahdollisimman monissa oppiaineissa perinteisen luokkaopetuksen sijasta. Tarve tähän todettiin erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden määrän kasvun ja niihin tarvittavien resurssien kohdentamisen yhteydessä ja samalla pohdittiin myös erilaisten työ- ja opiskelutapojen toteutusta myös lahjakkaille oppilaille, jotka opiskelevat muiden oppilaiden kanssa samoin menetelmin luokassa. Erilaiset oppimisympäristöt ja -tavat hyödyntäisivät erityisesti niitä oppilaita, joille on hyötyä ongelmanratkaisuun pohjautuvasta tutkivasta oppimistavasta ja toiminnallisuudesta (Manninen 2009).

Tarkoitus oli aloittaa yläasteella uusi suuntaus, jossa pyritään entistä monipuolisempien keinojen avulla tehostamaan opetusta ja oppimista ja luomaan oppilaita kiinnostavia kokonaisuuksia, jotka tuottavat parhaimmillaan positiivisia oppimisen kokemuksia (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 38). Päätettiin myös tuoda vuodesta 2007 toimineesta joustavan perusopetuksen JOPO-luokasta hyvin toimivia käytänteitä koko koulun käyttöön ja keväällä luokkien muodostamisen aikaan oppilaanohjaajat ja kuraattori muodostivat kaksi 7-luokkaa, joissa toiminnallisuutta alettaisiin hiljalleen käyttää.

Joustava perusopetus

Joustava perusopetus (JOPO) on aloitettu Suomessa vuonna 2006, jolloin se käynnistettiin opetusministeriön Koulupudokkaiden aktivointi -hankkeen pohjalta (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 3) ja saavutti Hollolan yläasteen elokuussa 2007. Tuolloin huoli heräsi erityisesti niiden nuorten tilanteesta, joilla oli uhka jäädä ilman päättötodistusta tai keskeyttää peruskoulu. Joustava perusopetus tuntui joustavine toimintatapoineen ja työpaikkaopiskeluineen sekä muissa oppimisympäristöissä tapahtuvine oppimisineen (Manninen & Luukannel 2008, 11) vastaavan tarpeeseen tukea osaa Hollolan yläasteen potentiaalisista koulupudokkaista.

Vuodesta 2004 asti koulussamme toimi Toimintakoulu, joka käsitti yhden 10 oppilaan ryhmän, jossa jo tuolloin käytettiin hyväksi toiminnallisia työtapoja. Vuodesta 2007

lähtien toimin JOPO-hankkeen kaksi ensimmäistä vuotta konkreettisessa työssä JOPO-luokan koulunkäyntiavustajana ja toiminnan vakiinnuttua ja hankkeen päätyttyä vuonna 2009 jatkoin samassa ryhmässä päävastuullisena työpaikkaopiskelun organisointivastaavana koulunkäyntiavustajan nimikkeellä. Tuolloin JOPO-toiminta oli löytänyt paikansa kouluyhteisössä ja oppilasaines valikoitu tietyin kriteerein, joista yksi oli sopeutuvuus työpaikkaopiskeluun.

Vuosien myötä tarve työpaikkaopiskelun organisoinnin ja päävastuun hallitsemisen osavasta henkilöstä vahvistui ja aloittaessani yhteisöpedagogin työssä elokuussa 2010, määriteltiin JOPO-luokan työpaikkaopiskelu edelleen yhdeksi osaksi toimenkuvaani. Tuohon mennessä joustava perusopetus oli tullut merkityksi perusopetuslakiin (21.8.1998/628, 5 §) ja -asetukseen (20.11.1998/852, 9a ja 9b §). Asetuksessa mainitaan erikseen työpaikkaopiskelun ja muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan opiskelun tuki moniammatillisen yhteistyön voimin ja tämä määrittely tuki osaltaan nuorisotyön ammattilaisen palkkaamisen tarvetta JOPO-luokan käyttöön.

Koska JOPO-oppilaat ovat ryhmään tullessaan koulun tehostetun ohjauksen (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 33) piirissä, mahdollisti yhteisöpedagogin palkkaaminen turvallisen aikuisen läsnäolon ja tavoitettavuuden kouluaikana. Tätä tarvetta tukee myös Mannisen ja Luukanteleen (2008, 49) toimintatapojen vaikuttavuuden arviointi, jossa haastatellut JOPO-ryhmien parissa toimivat aikuiset kertoivat nuorten motivoituvan myös aikuisista, jotka luottavat heidän onnistumiseensa ja kannustavat yrittämään eteenpäin.

Koska nuorisotyöntekijällä on ammatilliset valmiudet nuorten ohjaustoimintaan, on joustavan perusopetuksen periaatteiden mukaista, että opettajan lisäksi toiminnassa on mukana työpari nuorten yksilöllistä tukea ja luokkayhteisön kehittämistä varten (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 64). Tämä tarve ratkaistiin Hollolan yläasteella siten, että luokkaopiskelussa läsnä ovat opettaja sekä koulunkäyntiavustaja ja yhteisöpedagogi toimii tiiviissä yhteistyössä päivittäin opettajan ja oppilaiden kanssa aina työpaikkaopiskelun organisoinnista ja erilaisten oppimisympäristöjen suunnittelusta ja toteutuksesta henkilökohtaisiin keskusteluihin, joita käydään yhteisöpedagogin työpisteessä

Kohtaamisklinikalla. Näin mahdollistuu yhteisöpedagogin käyttö koko koulun tarpeisiin.

Hajautetun lukujärjestyksen 7-luokat

Hollolan yläasteella aloitti elokuussa 2010 kaksi 7-luokkaa, joiden lukujärjestys hajautettiin osittain viisijaksojärjestelmästä koko lukuvuoden ajalle (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, <http://www.mll.fi>). Tämän tavoitteena oli mahdollistaa toiminnallisuus ilman oppiainekokonaisuuksien kärsimistä. Koska oppilasaines oli koostettu sekä lahjakkaista että erityisen tuen tarpeessa olevista oppilaista, mutta vastasi kuitenkin pääperiaatteissaan rakenteeltaan tavallista yleisopetuksen luokkaa, koettiin, että tarpeellista olisi myös valjastaa yhteisöpedagogi luokan oppilaiden käyttöön hänen erilaisiin oppimisympäristöihin perustuvan kokemuksensa ja koulutuksensa vuoksi. Yhteisöpedagogin tuki näiden luokkien luokanvalvojille olisi myös tärkeää, koska heidän kokemuksensa erilaisten oppimisympäristöjen toteuttamisesta oli vähäistä.

Todettiin, että joustavan perusopetuksen elementeistä toiminnallisuus olisi avainasemassa normaalin koulutyön lisäksi ja tämä osaltaan edistäisi ja tukisi alkuperäisen JOPO-hankkeen päämäärää toiminnallisten menetelmien leviämisestä koko kouluun (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 39). Koska molemmissa ryhmissä on useita nuoria, jotka ovat parhaimmillaan ei-akateemisessa oppimisessa, on luontainen tarve myös joustavan perusopetuksen toiselle opetusmenetelmälle, joka perustuu työpaikkaopiskeluun (Ouakrim-Soivio 2009, 38). Kyseisten ryhmien työpaikkaopiskelu on seitsemännellä luokalla aluksi erilaisissa tutustumiskohteissa käymistä yhdessä ja kahdeksannella luokalla se voi olla TET-jakso jossakin niistä yrityksistä, joissa ollaan seitsemännen ja kahdeksannen luokan aikana käyty tutustumassa. Näin pyritään lähentämään koulu- ja työelämään keskenään ja kehittämään niiden välistä yhteistyötä pysyvämmäksi (TET-Tori, <http://www.peda.net/veraja/tori>).

2.3.3 Yhteisökasvatus

Matti Vanhasen II hallitus asetti vuosien 2007-2011 yhdeksi (2007, 40) tavoitteeksi yhteisöllisen kansalaisuuden, joka tähtää lähiyhteisön palvelun kehittämiseen yhteisesti

tavoiteltavan hyvän nimissä. Tämän saavutettavuus ei kuitenkaan ole helposti toteutettavista, koska kasvatuksessa on huomioitava myös sen kääntöpuoli, negatiivinen yhteisöllisyys, jolloin yhteisen hyvän tavoittelun periaate hämärtyy ja kyse onkin omien etujen puolustamisesta (Haapaniemi 2009, 5). Haapaniemen (2009, 5) artikkelissa on nostettu esiin myös koulujen heikon yhteisöllisyyden suhde opettajien vapauden rajoittamiseen yhteisöllisyyden ammattimaisen ja yhteisiin päätöksiin sitouttavan kehittämiseen kustannuksella.

Hollolan yläaste päätti panostaa yhteisöpedagogin palkkauksen yhteydessä myös yhteisökasvatukseen. Vaikka teemana on koko koulun toimiminen nuorten ohjaajana ja ohjaustyöstä vastuussa on koko koulun henkilöstö (Nieminen-Hakamäki ym. 2010, luku 2.1), koettiin helpommaksi se, että yläasteella on käytössään henkilö, jota pystyy hyödyntämään erilaisissa ryhmädynamiikan kehittämistilanteissa ja joka pystyy tiedottamaan eri yhteistyökumppaneiden kanssa tapahtuvasta toiminnasta oppilashuoltoryhmän jäseniä.

Tarve yhteisökasvatukseen tuli suuressa kouluyhteisössä luonnostaan. Koska koulun oppilasmäärä on yli 700 ja kutakin vuosiluokkaa 18 kappaletta (Hollolan koulutoimisto, Wilma-järjestelmä), ilmenee aika ajoin ongelmia ryhmädynamiikassa ja yhteisöpedagogi on vetovastuussa aloittavien 7-luokkien jo aiemmin mainituista Ryxoneista (<http://www.hollolanyaaste.fi/esittely.php#ryxon>) eli ryhmäyttämistä, joilla pyritään näiden ongelmien ennaltaehkäisyyn. Toisinaan on tarve myös ylempien luokka-asteiden ryhmäyttämiseksi myöhemmin yläasteen aikana, erityisesti, jos luokan kokoonpanossa on tapahtunut muutoksia tai ilmapiiri on jostain syystä huonontunut. Tällaisissa tapauksissa järjestetään Jatkoryxon.

Yhteisöpedagogi tekee kolmen viikon ryhmäyttämiskausien suunnittelun ja organisoimisen aikana yhteistyötä koulun opetushenkilöstön sekä seurakunnan, nuorisopalveluiden ja Nuorten palvelupiste Mestän henkilökunnan kanssa ja kunkin ryhmäyttämispäivän (yksi ryhmä yhdessä päivässä) aikana paikallisen vastuun jakaa 7-luokan luokanvalvojan lisäksi kolme aikuista em. moniammatillisesta tiimistä.

Jatkoryxoneiksi kutsutaan yhteistoiminnallisia hetkiä, jotka voivat olla muutamasta tunnista koko päivän kestäviin ja niiden tarve syntyy erilaisista ryhmädynaamisista ongelmista. Nämä tilanteet järjestetään aina yhteistyössä yhteisöpedagogin ja luokanvalvojan kanssa ja mukana voi olla myös koulukuraattori tai oppilaanohjaaja. Ryhmädynamiikan ongelmia ajatellen on tärkeää, että niitä käsitellään keskustellen sekä erilaisten menetelmien avulla ja sitoudutaan käsittelyn tuloksena syntyneisiin ratkaisuihin (Holopainen ym. 2009, 57). Tilanteesta riippuen pyritään ottamaan myös oppilaita mukaan suunnitteluun, koska Hollolan yläasteen kulttuuria pyritään muokkaamaan entistä yhteisöllisemmäksi kaikilta osin ja ilman nuorten osallisuutta tuskin voitaisiin puhua yhteisöllisestä yläasteesta (Nousiainen & Piekkari 2007, www.minedu.fi).

2.4 Yhteisöpedagogi koulun ja vapaa-ajan linkkinä

Oppilashuoltoryhmän jäsenyys on osa yhteisöpedagogin toimintakenttää. Perusopetuslain (21.8.1998/628, 31 a §) mukaan nuorella on omassa koulussaan oikeus saada hänen tarpeisiinsa vastaavaa oppilashuollollista tukea niin fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen kuin sosiaaliseen hyvinvointiinkin liittyen. Hollolan yläasteella tällaista tukea tarjoavat yhteisöpedagogin lisäksi erityisopettajat, oppilaanohjaajat, kouluterveydenhoitajat ja koulukuraattori (www.hollolanylaaste.fi), joiden lisäksi myös aineopettajien edustajat, rehtori sekä apulaisrehtori osallistuvat säännöllisiin oppilashuoltoryhmän tapaamisiin. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu erilaisilla kokoonpanoilla riippuen siitä, onko kyse yksittäisen oppilaan asiasta, jolloin tapaamiseen on myös huoltajalla oikeus tulla (Perusopetuslaki 21.8.1998/628, 31 a §). Oppilashuoltoryhmän kokouksissa yksittäisten oppilasasioiden ja heidän koulunkäynnin tukemisensa lisäksi käsiteltäviä asioita voivat olla työyhteisön ja oppimisen, ohjaamisen sekä opetuksen kehittämiseen liittyvät asiat sekä nuorisolain (27.1.2006/72, 7 §) nojalla kuntien veloitteena tapahtuvan moniammatillisen yhteistyön toiminnan seuranta. Käytännön näkökulmasta se tarkoittaa yhteistyötahojen, nuorisotoimen, lastensuojelun ja seurakunnan, kuulumisista ja sieltä välittyvien nuoriin liittyvistä ilmiöistä tiedottamista, joka on yhteisöpedagogin tehtävä yläasteella.

2.4.1 Toimijana Nuorten palvelupiste Mestassa

Nuorisopolitiikka tähtää kehittämisohjelmallaan (Opetusministeriö 2007, 13) kodin kasvatustehtävän tukemiseen erilaisissa kasvuympäristöissä ja nuorisotyön tehtävä onkin tukea nuorta hänen persoonallisuutensa kehittymisessä niillä voimavaroilla, jota kunnilla on käytössään (Nieminen 2008, 24 ja 25). Kriittistä pedagogiikkaa mukaillen myös Hollolan kunta näkee erityisnuorisotyön osana koulun arkea kasvattajana (Kiilakoski 2008, 59) koulun henkilöstön ohella ja on yhteisöpedagogin palkkaamisen myötä tiivistänyt yhteistyötään lastensuojelun alla toimivan Nuorten Palvelupiste Mestan kanssa.

Nuorten Palvelupiste Mesta toimii Hollolassa Salpakankaan kuntakeskuksessa ja on avoin kaikille nuorille aina yläkouluikäisistä 25-vuotiaisiin. Henkilökunta koostuu moniammatillisista toimijoista (<http://www.nuorihollola.net/mesta.html>) esim. erityisnuorisotyöntekijä, seurakunnan erityisnuorisotyöntekijä, nuoriso-ohjaaja ja perhetyöntekijät sekä Nuorisokahvilan- ja katutyön tuki ry.:n vapaaehtoistoimijat (<http://www.hollolanseurakunta.fi>). Tarvittaessa voidaan nuorelle järjestää tapaaminen myös koulukuraattorin, sosiaalityöntekijän tai psykologin kanssa (Nuorten palvelupiste Mestan esite). Mestassa käydessään nuoret voivat käyttää yhdistyksen ylläpitämän kahvilan palveluita ja tietokoneita, katsella elokuvia, pelata lautapelejä tai biljardia ja keskustella aikuisten kanssa joko yhdessä tai yksin.

Tarve yhteisöpedagogin jalkautumiseen Nuorten palvelupiste Mestan myöhäisiltoihin kerran kuussa perjantaisin tuli Hollolan yläasteen puolelta, jolloin huomattiin puutteellinen yhteistyö koulumaailman ja nuorten vapaa-ajan välillä sekä kaivattiin yhteyshenkilöä, joka oman työnsä puitteissa tätä yhteistyötä vahvistaisi ja näkyisi koulun edustajana myös nuorten arjessa vapaa-ajalla ja olisi heidän tavoitettavissaan satunnaisesti myös koulun ulkopuolella. Näin hälvennettiin raja-aitoja nuorille tarjottavien palveluntuottajien välillä. Näitä näkökulmia tukee myös Kirsi Pohjola (2010, 11 ja 12) tutkimuksessaan, jossa sanotaan koulunuorisotyöntekijän työn olevan luonteeltaan sellainen, joka etsii apua ja tukea tarvitsevia nuoria ja löytää tehtäviä, jotka vastaavat heidän tarpeisiinsa. Tässä yhteydessä oli oiva tilaisuus tiivistää yhteistyötä myös muiden kunnan nuorisotyöntekijöiden kanssa.

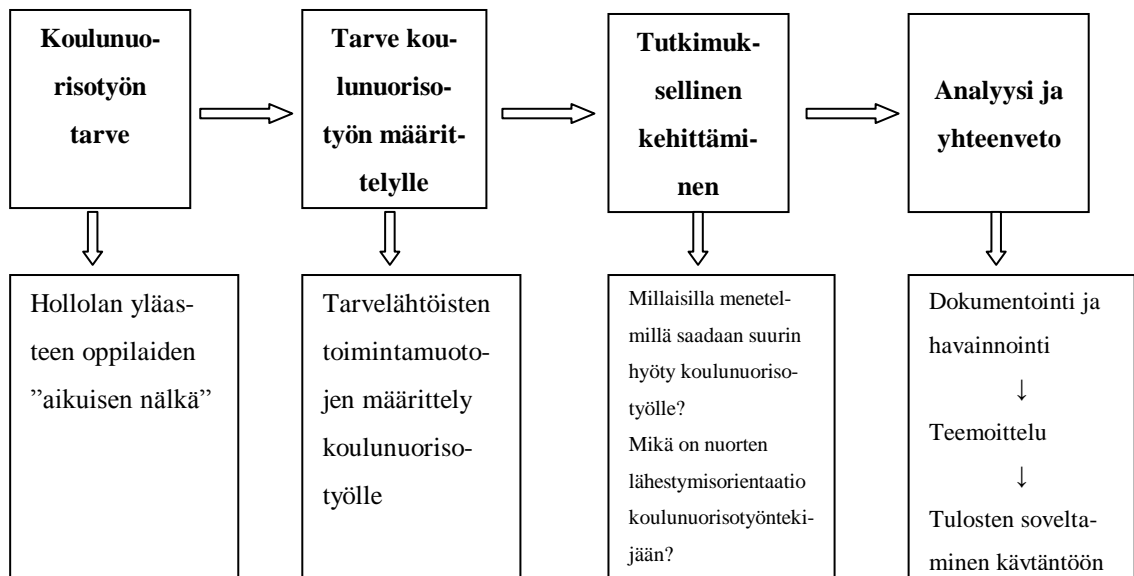
2.4.2 Yhteistyö Hollolan nuorisopalveluiden kanssa

Hollolan nuorisopalvelut toimii vapaa-aikatoimen (<http://www.hollola.fi>) alaisuudessa ja nuorisotiloissa työskentelee nuorisosihteeri sekä neljä nuoriso-ohjaajaa (<http://www.nuorihollola.net>). Toiminta on yli 10-vuotiaille suunnattua nuorisotoimintaa sekä vapaa-ajalla että lomien aikana (<http://www.nuorihollola.net>), ja nuorisopalvelut tekevät yhteistyötä myös Lahden kaupungin nuorisopalvelujen kanssa. Nuorisopalvelut ovat tiiviisti mukana Hollolan yläasteen toiminnassa ja useita tapahtumia järjestetäänkin heidän aloitteestaan ja yläasteen toiveiden pohjalta.

Yhteisöpedagogin aloittaessa yläasteen palveluksessa tuli yhteistyön tiivistämiselle tilaisuus luonnostaan ja kuten Nuorten palvelupiste Mestassakin, koulun toimijan näkyvyydelle nuorten vapaa-ajalla oli tilaisuutensa ja tarpeensa myös nuorisopalveluillakin. Nuorisopalveluiden nuoriso-ohjaaja jalkautuu Mestaan samoin kuin yhteisöpedagogikin eli noin kerran kuussa ja syksystä 2010 alkaen yhteisöpedagogi puolestaan jalkautuu kaikkiin nuorisopalveluiden disko-iltoihin, joita on lukukauden aikana kahdesta kolmeen. Tämä tarve oli tiedostettu jo keväällä 2010 ja sen seurauksena saatiin luotua kattava vastavuoroinen ja poikkihallinnollinen nuorisotoimijoiden ryhmä, joiden välillä tieto kulkee saumattomasti säännöllisten tapaamisten avulla ja toimijat ovat nuorten tavoitettavissa aiempaa laajemmin.

3 OPINNÄYTEPROSESSI

Opinnäytetyö eteni vaiheittain ja aineiston keruu alkoi oppimispäiväkirjan kirjoittamisella ja kokousmuistioiden arkistoinnilla jo keväällä ennen koulunuorisotyön alkamista. Seuraava kuvio antaa kuvan, kuinka prosessi pääpiirteittäin eteni.

KUVIO 1. Opinnäyteprosessin eteneminen

3.1 Koulunuorisotyön tarve

Opinnäytetyön tarve tuli esiin yhteisöpedagogin toimenkuvan määrittelyn aikana keväällä 2010. Hollolan yläaste tiesi tulevan yhteisöpedagogin opiskelusta ja toivoi työkalua, jolla voitaisiin ensimmäisen käynnistysvuoden (lukuvuosi 2010-2011) aikana tarkastella lyhyen tähtäimen suunnitelmaa (LIITE 1) ja sen toteutumista sekä sitä, miten toimenkuvaa on arjen toiminnassa jouduttu muuttamaan paremmin koulun tarpeita vastaavaksi. Aiemmat tutkimukset osoittavat koulunuorisotyön tarpeelliseksi, vaikka se on mielletty vähäistä ammattiosaamista vaativaksi työksi (Nevanpää & Lappi 2010, 35). Tämän tuloksen pohjalta myös tämän opinnäyte on tarpeen vahvistamaan yhteisöpedagogin ammatillisen osaamisen hyväksyntää sekä koulunuorisotyön tarvetta käyttämällä esimerkkinä yhtä Suomen suurimmista kouluyksiköistä. Tämän viitekehysten näkökulman kautta muodostui tarve tarkastella Hollolan yläasteen koulunuorisotyön kokonaisuutta ja asetettujen tavoitteiden toteutumista nuorten näkökulmasta sekä siitä, millaisella motivaatiolla he yhteisöpedagogia koulun arjessa lähestyvät. Nuoret ovat tärkeässä roolissa koulunuorisotyön arjessa, sillä heidän tarpeensa määrittelevät sen, miten

kouluyhteisön antama tuki kohdennetaan (Siekkinen 2010, 82). Olennaista koulunuorisotyön tarpeen määrittelyssä on myös tarkastella työmenetelmiä sekä sitä, millainen hyötyarvo niillä on sekä koulun että sen ulkopuolisten yhteistyötahojen näkökulmasta. Nämä muotoutuivatkin tutkimustehtäviksi, joihin tämä opinnäytetyö pyrkii antamaan vastauksia:

- Mikä on nuorten lähestymisorientaatio koulunuorisotyöntekijään?
- Millaisilla menetelmillä saadaan suurin hyöty koulunuorisotyölle pitkällä tähtäimellä?

Opinnäytteen toteutusta sanelivat ne keinot, jotka arjen työssä ovat yhteisöpedagogin toimintatapoja sekä ne yhteistyötahot, jotka Hollolan yläasteen toiminnassa ovat mukana. Yhteistyön hiomisen tärkeys tulee esiin myös aiemmissa tutkimuksissa ja yksikkökohtaisten tehtäväkuvausten laatiminen on osoittautunut tärkeäksi (Siekkinen 2010, 81).

3.2 Tarve koulunuorisotyön määrittelylle

Nevanpään ja Lapin (2010, 36) tutkimus todentaa epätietoisuuden yhteisöpedagogin koulutuksesta, joka Hollolan yläasteen koulunuorisotyön suunnitteluvaiheessa tuli esille. Tuolloin oli tarpeen tarkastella myös kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutuskonaisuutta koulunuorisotyön ammatillisten vaatimusten osalta ja sen sopivuutta työkuvaan juuri kyseiseen kouluun. Tältä pohjalta aloitettiin toistaiseksi yhteisöpedagogin nimikkeellä työnsä aloittavan koulunuorisotyöntekijän toimenkuvan yksityiskohtainen suunnittelu, johon kirjattiin sekä pilottivuoden että pitkän tähtäimen tavoitteet (LIITE 1). Tuolloin aloitettiin myös oppimispäiväkirjamuotoinen dokumentointi suunnittelu- ja yhteistyöpalavereista ja niiden pohjalta laaditut muistiot arkistoitiiin. Nämä dokumentit olivat osa tutkimusta, joka toteutettiin yhteensä noin vuoden kestäväen ajanjakson aikana, ja mahdollistivat luontevan tiedon keruun osana perustyön arkea (Alasuutari 1999, 104)

Kevään 2011 aikana Hollolan koulutoimi tarkastelee koulunuorisotyön parissa toimivien ammattilaisten (koulusosionomi, kouluyhteisöohjaaja ja yhteisöpedagogi) toiminta-

tapoja, ja eri kouluilla vastaavissa työtehtävissä toimivien ammattilaisten ammattinimikettä ollaan yhtenäistämässä. Hollolan yläasteen yhteisöpedagogin työn tarkastelu myös näiltä osin on tarpeellinen ja hyväksi todettujen menetelmien käyttöönotto myös muissa kouluissa on mahdollista soveltuvilta osin. Alustavissa mietinnöissä on ehdotettu nimikkeiden yhtenäistämistä sosiaalisen kasvun ohjaajiksi.

3.3 Tutkimuksellinen kehittäminen

Opinnäytteen tekemisen ja siihen liittyvän arjen työssä toteutuneen empiirisen ja kvalitatiivisen tiedon tuloksena jatkojalostetaan yhteisöpedagogin toimenkuvaa pitkän tähtäimen suunnitelmaa (Liite 1) vastaavaksi ja hiotaan toimintaa edelleen enenevässä määrin nuorten tarpeita vastaavaksi.

Opinnäyte lähestyy teemaa kenttätutkimuksena (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 205) tapahtuvan toimintatutkimuksen kautta koulunuorisotyön ensimmäisen vuoden jälkeistä muutosvalmiutta silmällä pitäen ja päämääränä on löytää ne toimintatavat, joiden avulla voidaan kehittää koulunuorisotyötä jatkossa nuoria ja työyhteisöä hyödyttäväksi. Lähestymistapa on osallistuvan metodin mukainen eli opinnäytteen tekijä on ollut mukana toiminnassa ja koonnut aineiston tilanteista, jotka hän on dokumentoinut ensimmäisen toimintavuoden aikana (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 205 ja Alasuutari 1999, 84). Hypoteettisina oletusarvoina koulunuorisotyön toimivuudelle ovat ne toimintatavat, jotka määriteltiin yhteisöpedagogin toimenkuvaksi keväällä 2010 (Liitteet 1 ja 2) ja näihin vaikuttavat ensimmäisestä toimintavuodesta saadut sekä nuorten että yhteistyökumppaneiden ja kouluyhteisön kokemukset, jotka on dokumentoitu oppimispäiväkirjan muotoon.

Tiedon hankinta

Tämä toimintatutkimuksellinen opinnäytetyö pohjautuu sekä nuorten kohtaamisista että muista heihin liittyvistä toimintamenetelmistä ja -muodoista tehtyihin havaintoihin ja kirjattuihin dokumentteihin, jotka ovat osia siitä konkreettisesta työstä (Alasuutari 1999, 87), jota yhteisöpedagogi työssään Hollolan yläasteella tekee. Aineisto on kerätty päivittäisen työn ohella havainnoimalla nuoria ja dokumentoimalla heidän kanssaan

Kohtaamisklinikalla käydyt keskustelut Primus-kouluhallintotietojärjestelmään. Tämän aineiston perusteella etsittiin vastausta ensimmäiseen tutkimustehtävään, jolla haettiin perusteluita **nuorten lähestymisorientaatioon koulunuorisotyöntekijää kohtaan.**

Oppimispäiväkirja-aineisto on koottu lukuvuoden aikana pidetyistä palavereista, tapahtumista, koulun toimintaan osallistumisesta sekä siitä yhteistyöstä, jota yhteisöpedagogi nuorisopalveluiden, lastensuojelun erityisnuorisotyön (Nuorten palvelupiste Mesta) ja seurakunnan kanssa tekee. Näiden havaintojen perusteella tullaan niin ikään hakemaan vastausta nuorten koulunuorisotyön puoleen kääntyvään orientaatioon sekä toiseen tutkimustehtävään, jonka avulla haetaan **menetelmäratkaisuja ja –muutoksia yhteisöpedagogin toimenkuvan pitkän tähtäimen suunnitelmaan.**

Tietojen koonti ja etiikka

Primaariaineiston (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 175) opinnäytteen tekijä on koonnut oppimispäiväkirjatyypillisesti paperille ja salassapitovelvollisuuden (Perusopetuslaki 21.8.1998/628, 31 a §) vuoksi Primus-kouluhallintotietojärjestelmän tietoa on käsitelty vain tulostamattomana eli suoraan tietojärjestelmästä. Oppimispäiväkirjaa on koottu heti yhteisöpedagogin ensimmäisen työvuoden alusta, elokuusta 2010 lähtien, ja siinä on hyödynnetty eri yhteistyötahojen kanssa pidettyjen kokousten ja palaverien antia. Se on ollut apuna sen kokonaisuuden hahmottamisessa, mihin suuntaan yhteisöpedagogin työtä on lähdettävä muokkaamaan pilottivuoden lopusta alkaen.

Opinnäytetyö on toteutettu hyvän etiikan mukaisesti ja aihevalinta on merkityksellinen koulunuorisotyön ja yhteisöpedagogin ammatillisen osaamisen näkökulmasta. Aineiston kokoamisessa on noudatettu periaatteita, jolla henkilöiden henkilöllisyys ei paljastu ja tulokset ovat vääristelemättömiä ja analysoitu rehellisyyttä kunnioittaen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 26-27.)

3.4 Aineiston analyysi

Aineiston analysoinnissa on pyritty ”ymmärtävään lähestymistapaan” tutkimustehtävien ja dokumenttien päättelyä edellyttävä luonne sitä edellyttää (Hirsjärvi, Remes & Saja-

vaara 2004, 212). Tutkimusaineisto jakautuu selkeästi kahtia, toinen puoli paneutuu niihin syihin ja henkilökohtaisiin seikkoihin, joiden vuoksi nuori hakeutuu koulunuorisotyön pariin ja puolet on selkeästi sidoksissa toimintaympäristöihin, joissa yhteisöpedagogi arjessa työskentelee.

Nuoret tutkimusaineiston osana

Tutkimuksessa käytettiin kirjauksia 13:sta nuoresta, jotka ovat hakeutuneet keskusteluihin yhteisöpedagogin kanssa joko itsenäisesti tai luokanvalvojan, koulunkäyntiavustajan tai kouluterveydenhoitajan ehdotuksesta. Nämä nuoret ovat käyneet Kohtaamisklinikalla vähintään yhden ja enintään kymmenen kertaa. Osa nuorista jatkaa käyntejä edelleen, yksi on siirtynyt koulupsykologin ja yksi koulukuraattorin asiakkaaksi. Kaksi nuorta käy kuvataideterapiassa, mutta käyvät samanaikaisesti myös Kohtaamisklinikalla, vaikka päällekkäisiä tukimuotoja pääsääntöisesti pyritään välttämään.

Nuorten hakeutuminen koulunuorisotyön pariin joko ohjaukseen tai keskusteluihin kumpuaa hyvin erilaisista tarpeista, jotka on tyypitelty Primus-kouluhallintotietojärjestelmään tehdyistä kirjauksista esiin nousseiden syiden pohjalta. Keskusteluissa saattaa yhden nuoren kohdalla olla useita erilaisia syitä, jotka ovat keskustelun pohjana ja nämä syyt on tyypitelty ja ryhmitelty alla olevaan taulukkoon, josta käy selville tämän analyysin toteutus (Alasuutari 1999, 192-193).

TYYPPI	SYYT	LUKUMÄÄRÄ
Koulumotivaatio	Tuntihäirintä	3
	Pinnaaminen	1
	Huono koulumotivaatio	1
	Hyvä koulumotivaatio ja -menestys	1
Luokan vaihto	Epäonnistunut vaihto	1
	Onnistunut vaihto	1
Koulukiusaaminen	Kiusaaja	2
	Kiusattu	3
Epärehellisyys	Valehtelu	2
Harrastukset	Useat harrastukset	3
	Harrastusten puute	1
Perheongelmat	Avioero	1
	Sijaiskotiongelmät	1
	Huoltajan sairastuminen	2

Päihteiden käyttö	Huoltajan alkoholinkäyttö	1
	Tyttö- tai poikaikäisten alkoholinkäyttö	1
	Oma päihteiden käyttö	1
Muut	Asperger-oireyhtymän aiheuttamat ongelmat	2

KUVIO 2. Syitä lähestyä koulunuorisotyöntekijää

”Mitä sä teet?”

Toisenlaisen lähestymistavan yhteisöpedagogin arkeen ja siellä tapahtuviin nuorisotyön muotoihin antaa analyysi niistä toimintaympäristöistä ja työtavoista, joiden parissa yhteisöpedagogi arjessa nuoret kohtaa ja seuraavaan taulukkoon on koottu ja eritelty kaikki olennaiset seikat. Tiedot ovat peräisin oppimispäiväkirjasta sekä muistioista, joita on tehty niissä kokouksissa ja palavereissa, joita lukuvuoden aikana on pidetty ja joissa on sivuttu koulunuorisotyötä ja yhteisöpedagogin toimenkuvaa. Nämä huomiot vastaavat opinnäytteen otsikon kysymykseen ”Mitä sä teet?” ja osoittavat sen tarpeen, johon koulunuorisotyön tulisi vastata pitkällä tähtäimellä ja pohdinnan sekä muistioaineiston pohjalta määrittävät sen, missä on onnistuttu (+) ja missä on kehittämisen tarvetta (-). Tuloksellisuutta on pohdittu sen jäsenistön kanssa, jota alkuperäiseen yhteisöpedagogin toimenkuvatyöryhmään kuului. Niitä toimintaympäristöjä, joissa yhteisöpedagogi konkreettisesti nuorten parissa tehtävässä työssä toimii, on kunnan alueella kuusi, joista kaksi on selkeästi koulun ulkopuolisia yksiköitä. Koulun sisällä tapahtuva toiminta on jokapäiväistä, Nuorten palvelupiste Mestassa toimitaan kerran kuussa ja nuorisopalveluilla neljästä viiteen kertaan vuodessa. Näitä kaikkia toimintaympäristöjä yhdistävät nuoret, joiden parhaaksi toimiminen on kaikkien toimintaympäristöjen ja niissä työskentelevien aikuisten yhteinen tavoite.

MITÄ?	MISSÄ?	MITEN?	+/-
Koulun arki	Välitunneilla	Käytäväkeskustelut	+
	Vanhempainilloissa ja -varteissa	Koulunuorisotyön tuesta tiedottaminen	+
		Yhteistyö huoltajien kanssa	+
	Aamunavauksissa	Koulunuorisotyön teemojen sekä nuorten äänitorvi	-
	Liikuntapäivissä	Läsnäolo ja kannustaminen	+
	Juhlissa	Läsnäolo ja kiinnostuminen	+
Kohtaamisklinikka		Pedagogiset keskustelut	+
Erilaiset oppi-	Joustavan perusopetuksen luokka	Pedagogiset keskustelut	+
		Työpaikkaopiskelun organisointi	+/-

misympäristöt	Hajautetun lukujärjestyksen 7-luokat	Pedagogiset keskustelut	+
		Ryhmädynamiikan hiominen	+/-
		Erialaisten oppimisympäristöjen suunnittelu (myöhemmin)	-
		Opettajan tuki	-
Yhteisökasvatus	Leirikeskuksessa Koulussa	Ryxon Jatkoryxon Tutustuminen ja tutustuttaminen	+ + +
Nuorten palvelupiste Mesta		Läsnäolo Pedagogiset keskustelut Toimiminen koulun ja vapaa-ajan linkkinä	+ + +
Hollolan nuorisopalvelut		Läsnäolo Pedagogiset keskustelut Toimiminen koulun ja vapaa-ajan linkkinä Iltatoiminnan kehittäminen	+ + + -

KUVIO 3. ”Mitä sä teet?” Yhteisöpedagogin toimintakenttä ja -tavat

4 NUORTEN LÄHESTYMISORIENTAATIO YHTEISÖPEDAGOGIA KOHTAAN

4.1 Aikuinen rinnallakulkijana

Koulunuorisotyön näkökulmasta yhteisöpedagogin saavutettavuus nuorille on toiminnan lähtökohta, johon on ryhdyttävä sosiaalipedagogisin ja etsivän työn periaattein, jotta mahdollinen syrjäytyneisyys tai sen uhka havaittaisiin mahdollisimman varhain (Pohjola 2010, 11 ja 13). Yhteisöpedagogin työssä näenkin paljon yhtymäkohtia kasvatusteoreetikko Paolo Freiren näkemyksiin opettajan –tässä tapauksessa yhteisöpedagogin ja oppilaan välisestä dialogista sekä toinen toisiltaan oppimisesta (Hämäläinen 1999, 84).

Saavutettavuus on näkyvyyttä niissä konkreettisissa tiloissa, jossa nuoret kodin ulkopuolista arkeaan elävät eli Hollolan mallin mukaan nämä tilat ovat koulu sisä- ja ulkoti-loineen ja tapahtumiseen, nuorisopalvelut ja Nuorten palvelupiste Mesta. Tämä mahdollistaa yhteisöpedagogin tutuksi tulemisen (Pohjola 2010, 13) sekä nuorten ja heidän ympärillään toimivien henkilöiden kohtaamisen arjessa, ja on osa sitä mahdollisuutta, jolla pyritään vastaamaan niihin haasteisiin, joita nuorten ihmisenä kasvamisen tukemiseen tarvitaan (Mäensivu 2008, 158). Näihin haasteisiin vastaaminen on myös osa yhteisöpedagogin tehtävää, koska nähdään, että nuorisotyön ammattilaisilla on taito kuunnella ja kohdata nuori sekä olla perillä nuorisokulttuurin erilaisista ilmiöistä (Kiilakoski & Nieminen 2008, 186). Arjen kohtaamisessa aikuinen tarvitsee rohkeutta lähestyä avoimesti erilaisissa elämäntilanteissa olevia nuoria, ystävällisyyttä ja erilaisuuden hyväksyntää sekä tunneälytaitoja (Veivo 2011, 73) ja hänen tehtävänsä on myös toimia peilinä nuoren minäkäsityksen tarkastelussa (Karvonen 2011, 126).

4.2 Koulun arjessa

Hollolan yläasteen arki koostuu yhteisöpedagogin työn näkökulmasta hyvin monenlaisista asioista. Kaikki koulussa tapahtuvat tilanteet -tapahtumat ja opetustilanteet- vaativat ohjausta ja huolenpitoa, jotka kaikki yhdessä edistävät nuoren kasvua ja oppimista (Nieminen-Hakamäki ym. 2010, 3). Seuraavaksi kerron miten yhteisöpedagogi on

nuorten arjessa läsnä yläasteella koulupäivien aikana. Lainaukset ovat sekä oppimispäiväkirjoista (*OPK*), muistioista (*Muistio*) että Primus-kouluhallintotietojärjestelmän (*Primus*) kirjauksista henkilöllisyyden salaamiseksi sekä nuorista että aikuisista käytetään nimen sijasta kirjainta X.

4.2.1 Välitunnit

Perusopetusasetus (20.11.1998/852, 3 §) ei suoranaisesti määrittele välituntien pituutta, mutta suosittelee jaksottamaan oppitunnit vähintään 45 minuutin pituisiksi. Hollolan yläasteella näiden opetusjaksojen väliin jää 10-15 minuutin välitunti sekä ruokailun yhteydessä 30 minuutin tauko, jonka oppilaat käyttävät joko siirtymiin luokista tai koulurakennuksista toiseen tai viettävät sen sisätiloissa tai piha-alueilla. Virkistävää vaihtelua oppilaiden pitkiin koulupäiviin tuovat välitunnit, koska muodollinen aineopettajajohtoinen koulujärjestelmä ja tiukka sidonnaisuus lukujärjestyksiin, tekevät arjen käytännöstä melko jäykän (Vertanen 2008, 42). Välituntialueet voidaan mieltää myös epämuodollisiksi oppimisympäristöiksi, jotka ovat osa yhteisöpedagogin työkenttää (Nieminen 2008, 28). Vaikka ne sijaitsevat koulun yhteydessä, ovat ne luokkatilojen ulkopuolista aluetta ja nuorten mielestä mielletävissä puolueettomaksi alueeksi.

Koulun yleisissä tiloissa näkyminen on osoittautunut hyväksi tavaksi olla nuorten saatavilla ja yhteisöpedagogia lähestytäänkin välituntien aikana niin koulun toimintaan liittyvien asioiden tiimoilta kuin yksityisasioiden.

OPK:

”Keskiviikko 11.8. Esittelytilaisuuksien jälkeen ensimmäinen jalkautuminen koulun käytäville. Tunnistautumisen vuoksi laitoin nimineulan rintaan. Ensikontakti heti ulko-ovella. X kysyi, mistä ja mihin aikaan minut tavoittaa, myös opettaja kyseli uudesta työstäni välituntivalvontansa aikana.”

Usein koulun käytävillä sovitaan yhteisöpedagogin kanssa Kohtaamisklinikkakäyneistä tai puretaan ajatuksia oppitunneilla tai kavereiden kanssa ilmenneiden ongelmien vuoksi. Toisinaan nämä johtavat keskusteluaajan varaamiseen, jos nuori niin kokee, tai kes-

kustelua voidaan käydä joko kerran tai useammin koulun käytävillä aina kun satutaan tapaamaan. Aloitteen tekijänä toimii usein nuori, mutta koska nuoret puuhastelevat käytävillä kaikenlaista aina tekemättä jääneiden kotitehtävien teosta keskinäisiin keskusteluihin, löytyy näistä tilanteista usein hyvä vuorovaikutustilanne myös yhteisöpedagogin aloitteentekoon.

Primus:

”X varasi ajan käytävällä ja asia koski lähinnä kiusaamisasiaa, joka alkoi viime keväänä usean tytön toimesta.”

4.2.2 Tapahtumat ja koulun muu toiminta

Yhteisöpedagogi toimii näkyvästi mukana koko koulun toiminnassa ja ottaa osaa erilaisiin tapahtumiin, joita Hollolan yläasteella järjestetään usein niin koulun eri toimijoiden, oppilaskunnan kuin nuorisotoimenkin aloitteesta.

OPK:

”Maanantai 9.8. klo 9.55 auditorio. Koulun muun henkilökunnan esittely 9-luokkalaisille. Kerroin, kuka olen, mitä teen ja mistä ja milloin minut tavoittaa. Esittelin myös kuraattorin toimintaa, koska hän ei ollut paikalla.”

Yläasteella järjestetään useita vanhempainiltoja lukuvuoden aikana ja yhteisöpedagogi on erityisesti syyslukukauden alussa kertomassa toiminnastaan huoltajille. Tätä kautta viesti vapaaehtoisesta tuen muodosta välittyy tarpeen vaatiessa myös nuorille. Toisinaan luokanvalvojat tai huoltajat haluavat yhteisöpedagogin mukaan myös vanhempainvartteihin, joita luokanvalvojat pyrkivät säännöllisesti järjestämään oman luokkansa ja oppilaidensa hyvinvoinnin turvaamiseksi (Nieminen-Hakamäki ym. 2010, 3).

Muistio:

”Saija on laittanut X:lle ja X:lle (opettajia) tiedoksi opiskelupäivänsä, jotta hänen osallistumisensa vanhempainiltoihin onnistuisi.”

Näissä tapaamisessa sovitaan mahdollisista nuoren Kohtaamisklinikkakäynneistä, mikäli nuori siihen tarvetta tuntee. Tämä tukee myös yhtenä pienenä osana EU:n nuorisostrategiaa, jonka yhtenä tavoitteena on tiivistää ”kaikkien nuoren elämään vaikuttavien tahojen yhteistyötä” (Euroopan yhteisöjen komissio 2009, 10).

Jokainen koulupäivä aloitetaan peruskouluissa aamunavauksella (Perusopetusasetus 20.11.1998/852, 6 §) ja yhteisöpedagogille varattiin oma aamunavausvuoro jo keväällä 2010 tulevaa syyslukukautta varten. Tämä on keino tehdä ääntään ja persoonaansa tutuksi omaan tuttuun aihealueeseen liittyvillä puheenvuorolla ja musiikkikappaleella. Hollolan yläasteella toisinaan päivänavauksia pitävät myös koulun ulkopuoliset tahot, kuten seurakunta, jonka näkökantojen esiintuominen päivänavauksissa ei ole opetus henkilöstön toimesta mahdollista (Luodeslampi & Karjalainen 2005, 119), koska he edustavat usein aamunavauksissaan omaa ammattikuntaansa tavalla tai toisella. Aamunavauksen jälkeen välituntisin nuoret saattavat varmistella yhteisöpedagogilta, oliko se hän, joka aamunavauksessa puhui, joten näkyvyys toteutuu myös tällä tavoin.

Liikuntapäivät sekä lukukausien päättäjaisjuhlallisuudet ovat tilanteita, joissa nuoret odottavat yhteisöpedagogin olevan läsnä. Niin liikuntapäivät kuin juhlatilaisuudetkin sisältävät paljon nuorten urheilusuorituksia (joukkuepelit, viestit ym.) sekä esityksiä ja monet heistä toivovatkin, että heille tuttu toimija olisi myös näkemässä nämä esiintymiset. Usein ennen tilaisuutta saattaa joku nuori vielä varmistaa, että yhteisöpedagogi on tilaisuudessa läsnä. Näin myös Hollolan yläasteella tehtävä koulunuorisotyö etenee oppilaiden ehdoilla tilannekohtaisesti (Pohjola 2010, 27).

OPK:

”Torstai 16.9. Juoksiaiset. X kysyi aamulla, tulenko katsomaan viestiä. Tuntui mukavalta, että joku kaipaa paikalle...”

4.2.3 Kohtaamisklinikka

Vaikka koulukuraattori on Hollolan yläasteella sosiaalialan ammattilainen ja tekee päivittäin yksilötyötä nuorten kanssa (Nieminen-Hakamäki ym. 2010, 19 ja Pohjola 2010,

10), on nuorille mahdollistettu vapaaehtoinen kohtaaminen nuorisotyön ammattilaisen kanssa koulun tiloissa.

Nuori voi lähestyä yhteisöpedagogia niin iloisissa kuin mieltä painavissa asioissa ja hän voi tulla Kohtaamisklinikalle joko yksin, huoltajan tai ystävän kanssa (<http://www.hollolanyaaste.fi>). Kohtaamisklinikan toiminta alkoi syksyllä 2010 aluksi hiljaisena, mutta kouluyhteisön tullessa tutuksi kävijämäärät ovat kasvaneet ja kevään 2011 aikana ne ovat edelleen kasvussa. Osa nuorista käy Kohtaamisklinikalla vain kerran, osa jatkaa pidempään ja säännöllisemmin. Tarvittaessa nuori voidaan ohjata myös koulukuraattorille, terveydenhoitajalle, koulupsykologille tai miettiä oppilashuoltoryhmän kanssa muita tarvittavia tukitoimia.

Primus:

”X siirtyy Kohtaamisklinikalta seuraavan kuukauden ajaksi koulukuraattorille, jolle on raotettu vähän X:n mielenkiintoa päihkeitä kohtaan. OHR:ssa sovittu myös ajasta psykologille, jonne menee viimeistään hiihtoloman jälkeen.”

Yleisimpiä keskustelunaiheita ovat huono koulumenestys, ongelmat ystävä- tai opettajasuhteissa, yksinäisyys tai huoltajiin liittyvät asiat, kuten avioero.

Primus:

”X:n koulumotivaatio on tällä hetkellä heikko, ainoa vähän kiinnostava oppiaine on englanti, jossa onkin pärjännyt kohtalaisen hyvin. Huono motivaatio on jatkunut ala-asteelta asti.”

”X oli pahoillaan tilanteesta, joka on aiheutunut hänen mukaansa väärinkäsityksistä 9-luokkalaisten X:n ja tämän poikaystävän kanssa. Riitaa oli käyty sekä kauppakeskuksessa että koulussa, mutta tilanne on X:n (9-luokkalainen) osalta rauhoittunut. Tämän poikakaveri sen sijaan jatkaa ivaamista ja on töhertänyt X:n nimen kauppakeskuksen seinään.”

”X kertoi, ettei osaa olla ikätovereilleen aivan rehellinen ja esittää muuta kuin todellisuudessa on ja tuntee siksi itsensä yksinäiseksi.”

”X:n huoltajat olivat eronneet pari kuukautta sitten ja on huolissaan omasta tunnetilastaan, joka on tällä hetkellä välinpitämätön.”

Kun nuori ilmestyy Kohtaamisklinikalle missä tahansa asiassa, on aina syytä suhtautua käsillä olevaan tilanteeseen ja nuoreen kunnioittavasti ja arvostaen, ensivaikutelma usein ratkaisee luottamussuhteen laadun ja sen, miten asiassa edetään (Turpeinen 2004, 39). Suhde nuoreen saattaa syntyä myös muunlaisen kriisitilanteen seurauksena tilanteessa, jossa yhteisöpedagogi pyydetään paikalle nuoren tueksi. Tällainen tilanne voi olla läheisen vakava sairastuminen, oma tai lähipiirin päihteiden käyttö tai aggressiivinen käyttäytyminen koulun alueella.

Primus:

”... kertoi isän sairastuneen lymfoomaan, mutta X ei oikein tunnu ymmärtävän tilannetta, koska on juuri saapunut matkalta, jossa perhe ei ollut mukana. X:lle tarjottu kriisiapua koulussa ennen matkaa.

”Huoli on myös poikakaverin alkoholinkäytöstä. Sitä ei ole paljon, mutta kun on, niin isän alkoholiongelma tulee selvästi mieleen siitä.”

”X kertoi suunnitelleensa väkivaltatilanteen ennalta ja jatkoi tilannetta, vaikka toinen oli jo tuskissaan. Sokeutui tilanteelle, vaikka välituntivojoja tuli väliin, ja jatkoi lyömistä. Rangaistus tehdystä ei pelota, eikä hänen sanojensa mukaan tunnu missään.”

Kriisitilanteissa on tärkeää etsiä sopiva keino ja verkosto nuoren tueksi (Stenström 2011, 61-62), koska taustalla saattaa olla sellainen tunne-elämän tai persoonallisuuden (Kemppinen 2000, 14) häiriö, johon tarvittavaan tukeen yhteisöpedagogin ammatillinen osaaminen ei enää riitä. Tähän verkostoon voivat kuulua oppilashuollon toimijat, perhetyö, kunnan erityisnuorisotyö ym. tai tilanteen kartoittamista varten esim. nuorten arviointipoliklinikka Sihti, joka tarvittaessa ohjaa nuoren tilanteeseen sopivan tuen piiriin (<http://www.phsotey.fi>). Sihdin edustaja osallistuu ajoittain myös Hollolan yläas-

teen oppilashuoltoryhmän kokouksiin ja näissä tilaisuuksissa oppilasta koskeva konsultaatio voi olla kaksisuuntaista (Stenström 2011, 68).

Toisinaan nuori saattaa tulla paikalle ilman ajanvarausta vain purkaakseen akuuttia selittämätöntä pahaa oloaan tai pelkotiloja, jotka haluava jakaa aikuisen kanssa. Joko kiusaajana tai kiusattuna oleminen voi olla ahdistava tunnetila, josta nuori haluaa keskustella.

Primus:

”...oli ollut UE-tunnilla erittäin ahdistunut ja itkuinen ja kertoi opettajalle sen johtuvan ehkä aamuisesta psykologikäynnistä.”

”Tuli avustajan kanssa kuoleman- ja sairauksien pelon vuoksi, jotka tuntuvat erityisesti bussissa koulumatkoilla (Asperger).”

”X kertoi olleensa ala-asteella kiusattu on jatkanut nyt itse yläasteella kiusaajana, jota katuu syvästi... oli hyvin itkuinen koko tapaamisen ajan. Uusi aika sovittu.”

Paikalla on käynyt myös nuoria, joiden hyvä koulumenestys aiheuttaa ongelmia vapaaajan vietossa. Nuoret saattavat purkaa yhteisöpedagogille tuntojaan myös iloisissa asioissa, kuten uuden perheenjäsenen tai lemmikkieläimen saamisessa, uuden harrastuksen tuoman mielihyvän vuoksi tai tyttö- tai poikaystävänsä tullessa mukaan arkeen.

Primus:

”Keskusteltiin X:n opiskelutaidoista ja siitä aiheutuvasta stressistä, joka liittyy myös X:n tunnollisuuteen. X kokee olevansa erilainen, koska pitää koulunkäynnistä ja haluaa pärjätä siellä.”

”Tuli yllättäen välitunnilla ja kertoi saaneensa lemmikkikäärmeen sekä myös saavansa pikkusisaruksen vuodenvaihteessa. Oli hyvin mielissään molemmista.”

”X harrastaa kickboxingia ja on harrastanut tanssia sekä akrobatiaa sirkuskoulussa. Pitää myös käsitöistä ja lukemisesta ja kertoo niiden tasapainottavan kouluahkeruudesta johtuvaa stressiä.”

”X kertoi, että hänen elämäänsä on tullut uusi ystävä srk:n kautta, jonka voisi kuvitella olevansa paras kaverikin jonain päivänä.”

Joskus nuoren elämässä voi olla myös sairaus tai oireyhtymä, joka hankaloittaa elämää koulussa ja oppilasyhteisössä.

Primus:

”X oli iloinen ja kertoi mielellään kiinnostuksenkohteistaan, mutta sulkeutui välittömästi, kun epämieluisia aiheita käsiteltiin. Piristyi kuitenkin heti, kun mukavilla aiheilla jatkettiin.” (Asperger)

”...kertoi, että luokkakaverit tietävät Aspergerista ja kiusaavat, koska eivät oikein tiedä, mitä se tarkoittaa. X kertoo, että huomaa sen, kuinka muut pitävät häntä erilaisena.”

Kohtaamisklinikkatoiminta on hyvin vireää ja seuraavassa on muutamia poimintoja oppimispäiväkirjasta, jossa kerrotaan muutamien kommentien siitä, mitä nuoret tästä toiminnasta ajattelevat.

OPK:

”Keskiviikko 13.10. Kiireinen päivä, jota ei helpottanut nuoren epäily luotettavuudestani ja siitä, teenkö lastensuojeluilmoituksen heti tai ohjaan kallonkutistajalle, jos hän kertoo yksityisasiaitaan...”

”Olet parasta, mitä mulle on koulussa tapahtunut. Ilman sua en olisi selvinnyt tästä syksystä. Kiitos!” (Oppilaalta saatu oppimispäiväkirjaan liimattu joulukortti)

”Keskiviikko 26.1. Tuntui mukavalta kuulla oppilaan sanovan, että halua tulla mieluummin juttelemaan minulle kuin koulukuraattorille, vaikka emme mitenkään toistemme asiakkaista kilpailekaan. Toiselle sopii toinen! Voi olla, että joku toinen ei minua halua silmissään nähdä.”

4.2.4 Joustavan perusopetuksen JOPO-luokka

JOPO-luokan nuorten lähestymisorientaatio yhteisöpedagogia kohtaan vaihtelee työpaikkaopiskeluasioista samankaltaisiin tuen tarpeisiin kuin muillakin Kohtaamisklinikkala käyvillä nuorilla. Yksi joustavan perusopetuksen kulmakivistä on opetuksen siirtäminen luokasta osittain työpaikoille, jonka tarkoituksena on nuoren opiskelumotivaation ja onnistumisten elämysten antaminen sekä työelämätaitojen kehittäminen (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 17) ja ”oman ammattialan löytäminen” (Manninen & Luukkainen 2008, 43). Työpaikkaopiskelujaksoja nuorilla on neljä, joista kukin on noin neljän viikon mittainen ja viikosta nuori opiskelee noin kolme päivää työpaikalla ja kaksi koulussa (<http://www.hollolanylaaste.fi>)

Yhteisöpedagogin ja JOPO-luokan oppilaiden yhteistyö on työpaikkaopiskelun osalta hyvin tiivistä. Yhteisöpedagogi auttaa nuoria työpaikkojen hankinnassa, käy heidän kanssaan tutustumassa kohteeseen ja tekemässä työpaikkaopiskelua koskevat sopimukset, kontrolloi jakson sujumista ja arvioi lopuksi jakson onnistumisen yhdessä työpaikkaohjaajan ja nuoren kanssa. Yhteisöpedagogi osittain laatii myös erilaisiin oppisisältöihin liittyvät työpaikkajaksolle sovelletut tehtävät, joita nuori tekee työpaikkajakson aikana työpaikan työtehtävien lisäksi.

OPK:

”Maanantai 13.9. Työpaikkaopiskelu alkaa ylihuomenna ja oppilaita jännittää. Vannottivat minua pitämään puhelinta auki jakson aikana ja tulemaan viivana paikalle, jos tulee ongelmia.

Jaksojen aikana yhteisöpedagogi on tavoitettavissa koko ajan ja mahdollisten ongelmien ilmaantuessa toimii nuorten tukena. Ennen jakson alkua tutustutaan työpaikkaan ja työpaikkaohjaajaan helpottamaan työpaikkajakson ensimmäisiä päiviä, mutta toisinaan

ongelmatilanteita voivat olla esim. oppilaan huono perehdytys työyhteisöön tai -tehtäviin, tai oppilas ei viihdy työyhteisössä, johon voivat vaikuttaa liiallinen kiire, tekemisen puute tai liian haastavat tehtävät.

OPK:

”Tiistai 16.11. Ensimmäinen oppilas keskeytti työpaikkajakson. Toivoo apuani uuden paikan löytämiseen pikaisesti. Ei viihtynyt työpaikalla, vaikka yritin selittää, että yhden päivän perusteella ei voi tehdä päätöksiä lopettamisesta.

Kaiken kaikkiaan nuoret ovat Mannisen ja Luukanteleen (2009, 55) tekemän JOPO-toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin tutkimuksen mukaan mieltäneet työpaikkaopiskelun yhdeksi suurimmista positiivisen muutoksen tekijäksi verrattuna opiskelua joustavan perusopetuksen luokassa suhteessa aiempaan koulunkäyntiin.

Opiskelu joustavan perusopetuksen luokassa on haastavaa ympäri lukuvuoden jatkuvan toiminnallisuuden vuoksi. Arki on täynnä uusia tilanteita ja vastuunottoa. Oppilas tulee ryhmään erilaisten syiden vuoksi ja toisinaan nämä haasteet näkyvät nuoren elämässä myös turhautumisena ja häiriökäyttäytymisenä. Ajoittain JOPO-oppilaita tulee myös Kohtaamisklinikalle purkamaan sen hetkisiä tuntojaan tiiviistä yhteistyöstä huolimatta. Nämä tilanteet voivat liittyä ongelmiin huoltajien kanssa tai ahdistukseen, joka johtuu jännityksestä uusia tilanteita kohtaan. Joskus ongelmina voivat olla myös nuoren ja opettajan väliseen vuorovaikutukseen liittyvät epäkohdat. Toisinaan nuori kuitenkin kokee, että yhteisöpedagogi on vain työpaikkaopiskelua varten ja keskustelu ei etene muihin aiheisiin tarpeesta huolimatta.

Primus:

”Luokkavaihdoksen jälkeen on ikävöinyt entisiä JOPOlaisia, mutta on onnellinen siitä, että uuden opettajan kanssa yhteistyö sujuu JOPO-opettajaa paremmin. Kemat eivät pelanneet.”

Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö on JOPO-oppilaiden osalta hyvin tiivistä ja ongelmat hyvin moninaisia ja usein joudutaan myös perhetyön osalta sellaisten tilanteiden

eteen, jotka eivät suoranaisesti koulun tehtäväkenttään kuulu (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 19). Yhteistyötä nuorten ja perheiden kanssa tehdään myös nelisen kertaa lukuvuodessa pidettävien perheiltojen myötä, jonne oppilaat ja heidän huoltajansa ovat sitoutettu ennen joustavan perusopetuksen luokassa tapahtuvan opiskelun alkua. Näissä tapaamisissa yhteisöpedagogi on aina mukana kertomassa työpaikkaopiskelusta ja tukemassa nuoria perheillan aiheuttaman jännityksen vuoksi. Näissä tilanteissa käydään läpi myös muita erilaisia oppimisympäristöjä, joissa on työpaikkaopiskelun lisäksi toimittu ja joissa yhteisöpedagogikin pyrkii mahdollisuuksien mukaan olemaan mukana. Perheilloissa jutellaan myös tulevasta toiminnasta ja koulunkäynnistä yleisellä tasolla.

OPK:

”Keskiviikko 1.9. JOPOn perheilta. Keskusteltiin huoltajien ja nuorten kanssa tulevasta työpaikkajaksosta sekä toiminnasta, mitä ollaan tehty ja tullaan tekemään. Perheillassa hyvä henki ja leppoisa meno. Nuoret lähtivät huoltajiaan aiemmin pois.”

Puolueettoman ja luokkayhteisön ulkopuolisen aikuisen mukanaolo leirikouluissa ja tutustumiskäynneillä on tärkeää, koska nuoren on helppo lähestyä vapaamuotoisemmassa ilmapiirissä aikuista, jolle kertoa asioistaan. Nämä ovat hyviä tilaisuuksia antaa sellaista henkilökohtaista ohjausta, jolle nämä tilanteet antavat mahdollisuuden (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 61).

OPK:

”Maanantai 13.9. JOPOn leirikoulu Hämeenkoskella... X veti minut syrjään muista ja kysyi, voinko auttaa hänet iltaohjelman alkuun, koska ei osaa irrotella samoin kuin muut. Sovimme yhdessä, että hän vastaa esiintyksen musiikista, joka on tärkeä tehtävä, eikä hänen tarvitse esiintyä erikseen muille. X oli huojentunut, suoriutui tehtävästä hyvin ja jutteli arkuudestaan vielä yöllä lisää”

4.2.5 Hajautetun lukujärjestyksen 7-luokat

Hajautetun lukujärjestyksen 7-luokilla yhteisöpedagogin tarve on ollut kohtalainen. Kohtaamisklinikkakäyntejä on sovittu sekä luokanvalvojan, koulunkäyntiavustajan että oppilaan toimesta ja syyt tähän ovat liittyneet oppilaan selvästi havaittavaan yksinäisyyteen, levottomuuteen tai muuhun pedagogisen keskustelun tarpeeseen, joka on voinut johtua esim. useista kouluun liittyvistä laiminlyönneistä johtuvista jälki-istunnoista, joiden suorittaminen on tehostunut asiasta aikuisen kanssa keskustelemalla.

Primus:

”X tuli avustajan aloitteesta Kohtaamisklinikalle. Huoli oli herännyt M:n kotiolojen vuoksi, jotka kuitenkin osoittautuivat asianmukaisiksi sijaisperheessä. X käy myös perhetyöntekijöiden vastaanotolla ja on ollut parin kuukauden tutkimusjaksolla sairaalassa jossakin vaiheessa. Uutta aikaa ei sovittu.”

”X kertoo aamuisin myöhästelevänsä, koska nukkuu pitkään. Joskus aamut saattavat mennä pieleen ja se aiheuttaa pahaa mieltä ja saattaa näkyä itkuisuutena (kuten tänään?)... oli itse vähän huolissaan muistutusten märeistä, joita Wilmaan on alkuvuodesta 2011 tullut.”

Näiden keskustelujen avulla yhteisöpedagogi pyrkii saamaan nuoren ymmärtämään niitä haasteita, joiden edessä nuori jälki-istunnon saatuaan on, sekä tapoja, joilla näiden puutteiden korjaamisesta voi selvitä. Näiden keskustelujen avulla asetetaan yhdessä nuoren kanssa hänelle päämääriä, joiden saavuttamiseen nuori voi pyrkiä selvittääkseen koulunkäynnistään ja joka tukee myös hänen itsetuntonsa vahvistumista. (Karvonen 2011, 121-122.)

Primus:

”Harrastukset jatkuvat ennallaan ja asetimme tavoitteeksi kotitehtävien teon jo illalla ja skarppaamisen unohtusasioissa. Sitä kontrolloidaan seuraavan kerran 29.3.”

Yhteisöpedagogi piti alkusyksystä Ryxonin (ryhmäyttäminen) lisäksi näille 7-luokille myös yhteishenkeä ja ilmapiiriä kohottavat ja kehittävät tunnit, joiden avulla molemminpuolinen tutustuminen on helpottunut. Näiden tuntien aikana oppilaat ovat tehneet helppoja yhteistoimintaharjoitteita, joiden tekeminen on mahdollista luokkatiloissa. Näiden harjoitteiden avulla mahdollistettiin myös oppilaiden tutustuminen uusiin luokanvalvojiinsa ja koulunkäyntiavustajiinsa. Tutustuminen tähtää myös tulevaisuuteen, jolloin yhteisöpedagogi tulee olemaan tiiviimmin mukana erilaisissa oppimisympäristöissä, joiden hyödyntämistä aletaan hiljalleen näiden ryhmien osalta toteuttaa.

4.2.6 Elämänhallinnan valinnaisaine ja oppituntiseuranta

Yhteisöpedagogi on aloittanut Hollolan yläasteella ELÄ-oppituntien (elämänhallinta- ja sosiaaliset taidot) pitämisen jo seitsemisen vuotta sitten, jolloin tämä valinnaisaine kohdennettiin ainoastaan toimintakoululuokan ja myöhemmin JOPO-luokan tarpeisiin. Muutama vuosi sitten elämänhallinta (<http://www.hollolanylaaste.fi>) tuli koko koulun valinnaisaineeksi ja tällä hetkellä koulussa on useita elämänhallinnan valinnaisaineryhmiä eri opettajien vetäminä.

Yhteisöpedagogin on toivottu välillä pitävän nuorille näitä tunteja sellaisiin aihealueisiin liittyen, jotka ovat lähellä hänen ammattialaansa. Näin toteutuu myös kyseisen valinnaisaineen osalta rento ilmapiiri ja vaihtelevuus, jota elämänhallinnan oppitunneille toivotaan. Tämä tutustuttaa nuoria myös yhteisöpedagogin persoonaan. Tätä tukee Pohjolan (2010, 27) tutkimus, jossa sanotaan kaikilla koulun toimijoilla olevan yhteiset kasvatustavoitteensa, joiden yksi tehtävä on elämänhallintataitojen kehittäminen. Yhteisöpedagogi pyrkii viemään ne elämänhallinnan oppitunnit, jotka hän itse suunnittelee ja toteuttaa, pois koulun tiloista, jotta oppimisympäristöön saadaan vaihtelevuutta (Pohjola 2010, 28). Hollolan uusi Sovituksenkirkko vihittiin käyttöön vuonna 2010 ja siellä sijaitsevat seurakunnan nuorisotilat sopivat hyvin myös oppituntien pitämiseen (<http://www.hollolanseurakunta.fi/toimitilat/sovituksenkirkko/>) ja joita koulu muutenkin hyödyntää erilaisissa tilanteissa.

OPK:

”Perjantai 24.9. ELÄ-tunnit 8-luokkalaisille. Olin tehnyt nuorille erilaisia ystävyyteen ja erilaisuuteen liittyviä harjoitteita ja tehtäviä, joista lisäksi keskusteltiin. Yksi tehtävistä oli nuorille entuudestaan tuttu, joten seuraavaa ryhmää varten pitää sen tilalle ottaa joku muu. Oppilasryhmä oli suuri, mutta pysyi hallinnassa, koska osa tehtävistä oli rastitehtäviä ja opettajat olivat myös valvojina. Nuoret kiittelivät mukavasta vaihtelusta ja pitivät siitä, että tunteja ei pidetty koulussa.”

Osa koulun oppilaista tarvitsee tehostettua tukea opintoihinsa ja aineopettajien on toisinaan ”vaikea irrottautua yksilöllisesti toteutettavan opiskelun organisointiin” (Vertanen 2008, 30). Hollolan yläasteella on toimiva oppilashuolto ja erityisopettajat ja aineopettajat tekevät yhteistyötä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa (Nieminen-Hakamäki ym. 2010, 4). Toisinaan aineopettajat kutsuvat myös yhteisöpedagogin seuraamaan oppituntejaan, jos haluavat lisävahvistusta ja arviota ryhmän ilmapiiristä tai yksittäisestä nuoresta, jonka arvelevat tarvitsevan aikuisen tukea. Yleensä näitä seurantatunteja tarvitaan useampia, jotta tilanteesta tehtävä arvio olisi totuudenmukainen.

OPK:

”Torstai 14.10. 7-luokan oppituntiseurantaa EN-tunnilla. Luokka kysyi miltei yhteen ääneen: ”Mitä sä täällä teet?!” Kerroin vierailevani silloin tällöin eri luokissa tutustuakseni oppilaisiin ja koulun opetustoimintaan. En kuitenkaan kertonut todellista syytä, että seuraan nimenomaan heidän tuntikäyttämistään... Tunti oli hyvin rauhallinen ja eteni ripeästi.”

Toisinaan näiden seurantatuntien perusteella kysytään myös yksittäisen nuoren halukkuutta Kohtaamisklinikkakäynteihin tai hänet voidaan ohjata jonkun muun toimijatahon vastaanotolle tai ne voivat antaa perusteen esim. uudelleenryhmytykselle (Jatkoryxon), mikäli ryhmädynamiikassa havaitaan ongelmia.

4.2.7 Yhteisökasvatus ja Ryxon

Koulun yhteisökasvatus näkyy selvimmin ryhmädynaamisten ongelmien selvittelyssä, 7-luokkalaisten Ryxon-jaksoilla (<http://www.hollolanylaaste.fi>) sekä ylempien luokkasteiden Jatkoryxoneissa, joita pidetään aina silloin, jos luokanvalvoja yhdessä muiden opettajien kanssa toteaa uudelleenryhmäyttämisen tarpeen.

Näistä tilanteista pyritään luomaan nuorille mahdollisimman positiivisia ja ilmapiiriä kohoittavia hetkiä, mutta toiminnassa saattaa nuorille herätä hyvinkin tunteita herättäviä tilanteita, jolloin joissakin tapauksissa kahdenkeskinen keskustelu yhteisöpedagogin tai muun paikalla olevan aikuisen kanssa on tarpeen. Syksyn 2010 Ryxonien osalta muutama nuori tuli Kohtaamisklinikalle kertomaan kokemuksiaan ja ajatuksiaan Ryxon-päivän tunnelmista.

Primus

”...oli pahoillaan siitä, että kokee olevansa kömpelö, mutta toisaalta positiivisesti yllättynyt, että selvisi ongelmanratkaisutehtävistä pihalla...”

Samankaltaisia tilanteita syntyy myös ryhmädynaamisten ongelmien selvittelyssä ja näiden tilanteiden yhteydessä selkeä tarve yhteisöpedagogin keskusteluille on opettajan ja oppilaanohjaajien, jotka osallistuvat suunnitteluun ja toteutukseen yhteisöpedagogin kanssa, lisäksi myös nuorilla, jotka ryhmän ilmapiirin konkreettisesti koulun arjessa kohtaavat. Sen lisäksi, että keskustelua käydään itse yhteistoimintatilanteissa ryhmän kesken, myös koulun käytävillä lähestytään yhteisöpedagogia helposti joko yksin tai ryhmänä.

Ote kahden nuoren kirjeestä yhteisöpedagogille:

”Sähän tiedät, että näistä asioista on ope juteltu joittenki vanhempien kanssa ja tää vaan pahenee musatunneilla... Me haluttais tulla kanssa kahestaan sille sun klinikalle kertoo, miten asiat meidän mielestä oikeesti on. Pitääx meidän varata aika vai mitä?”

4.3 Nuorten palvelupiste Mestassa

Näkyminen Nuorten palvelupiste Mestassa on hyvä keino tavata erityisnuorisotyön (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 8 §) piirissä asioivia nuoria. Joillekin nuorille kynnys lähestyä yhteisöpedagogia kouluympäristössä on liian suuri ja muutamat heistä käyvät varta vasten Mestassa paikanpäällä juuri niinä perjantai-iltoina kerran kuussa, kun yhteisöpedagogi on siellä tavattavissa. Samat nuoret käyvät myös Hollolan nuorisopalveluiden disko-illoissa, joissa yhteisöpedagogi on tavattavissa, mutta Mestaan nuoren on helppo tulla myös yksin, koska paikka on fyysisesti pienempi ja ilmapiiri rauhallinen.

Mestassa käydyt keskustelut liittyvät enemmän vapaa-ajan viettoon kuin koulumaailmaan ja aiheet vaihtelevat ystäväpiirin ongelmista aina perhetilanteeseen ja mielekkään vapaa-ajan tekemisen puutteeseen. Mestassa nuori voi viettää aikaa, eikä siellä ole nuorelle mitään erityisiä vaateita lukuun ottamatta asiallista käyttäytymistä. Keskustelut ovat aina luottamuksellisia lastensuojeluilmoitusvelvollisuus huomioiden tilanteen mukaan (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 25 §).

OPK:

”Perjantai 24.9. Rauhallinen perjantai-ilta. Muutama poika pelaili tietokoneilla ja viljardia ja juteltiin tyttöjen kanssa kauneushoidosta ja teimme toisillemme lettikampauksia. X halusi keskustella kahden kesken isästään, joka on alkanut taas käyttää huumeita...”

4.4 Hollolan nuorisopalveluissa

Hollolan nuorisopalvelut järjestää diskoiltoja muutaman kerran lukukaudessa ja niiden määrää pyritään nuorten toiveiden mukaisesti entisestään lisäämään. Toisinaan mukana järjestelyissä ovat tukioppilaat ohjaajansa kanssa ja yhteisöpedagogi on läsnä kaikissa diskoissa. Yhteisöpedagogi on diskossa toimijana samankaltaisissa tehtävissä kuin nuorisopalveluiden omatkin työntekijät. Näitä tehtäviä ovat järjestyksenvalvonta, siisteydestä huolehtiminen, kävijämäärän kirjaaminen sekä sisääntulijoiden valvonta. Näiden tehtävien ohessa yhteisöpedagogille jää aikaa myös nuorten kanssa tapahtuviin vuorovaikutustilanteisiin. Käsillä olevat tilanteet usein sanelevat ja ohjailevat keskustelutilan-

teita ja disko-iltojen aikana keskusteluja käydäänkin sen hetkiseen tilanteeseen ja toimintaympäristöön liittyvistä aiheista, kuten musiikista, tanssista ja toisinaan myös koulunkäyntiin liittyvistä asioista sekä harrastuksista.

OPK:

”Tiistai 14.9. Seiskadiskossa 120 nuorta ja meno mieleton, kiitos tukioppilaiden! Kaikki nuoret yhtä lukuun ottamatta tanssivat ja osallistuivat kilpailuihin ja tytöt olivat erityisen innostuneita keskustelemaan hiphopista, jota harrastavat. Opettivat minulle muutamia tanssiliikkeitäkin... X luuli, että on minulle tilivelvollinen jälki-istunnoistaan, koska suoritti yhden Kohtaamisklinikalle pedagogisten keskusteluiden merkeissä.”

Nuorten diskokulttuuri ei ole tällä hetkellä voimissaan Hollolassa, vaikka vuoden 2009 aikana nuorten toiveissa oli diskoiltojen lisääminen (<http://www.aloitkanava.fi/hollola/ideat/>). Pohdinnan alla on, millainen toiminta voisi houkutella nuoria enemmän paikalle tapaamaan toisiaan tavallisten arki-iltoina tapahtuvan nuorisotoiminnan lisäksi, koska toiveista huolimatta diskot eivät vedä nuorisoa paikalle. Nuorten tarpeet ovat muuttuneet ja yhteiskunnan muutoksen seurauksena he haluavat toimintaa, jolla on voimaannuttava vaikutus arkeen niin sosiaalisella kuin henkiseläkin tasolla (Ruotsalainen 2008, 176). Hollolan yläasteen näkökulmasta diskoillat ovat hyvä keino koulun ja nuorisopalveluiden raja-aitojen murtamiseen nuorten eduksi.

4.5 Yhteenveto

Nuorten aktiivisen lähestymistavan perusteella voidaan sanoa, että yhteisöpedagogille on paikkansa Hollolan yläasteen kouluyhteisössä sekä sovittuna aikoina siihen liittyvien yhteistoimintakumppanien tarjoamissa palveluissa. Yhteisöpedagogin toiminta on vähentänyt myös kouluterveydenhoitajan kuormitusta ja koulukuraattorin kanssa tehtävä yhteistyö on mahdollistanut työnjaon, jolloin koulukuraattorin laaja useita kouluja käsittevä toimintakenttä saa väljyyttä. Molemmat toimijat ovat voineet osoittaa Kohtaamisklinikalle niitä nuoria, joiden keskustelun tarve on terveydenhuollollisten asioiden ulkopuolella tai tuen tarve koulukuraattorin palveluista poikkeava. Kohtaamisklinikka

nuorten vastaanottoa on tarpeellinen, mutta sen nimen muuttamista positiivisemmäksi harkitaan.

Välituntisin yhteisöpedagogin näkyvyys on tärkeää nuorille ja mahdollistaa helpon lähestymistavan ja tutustumisen aikuiseen. Näiden pohdintojen jälkeen uskon kuitenkin, että jonkinlaiselle välituntitoiminnalle voisi olla tilausta, mikäli toimintaan saataisiin kahden suuren erillään olevan koulurakennuksen ja tilojen soluja vuoksi mukaan myös muita toimijoita joko nuorista tai yhteistyökumppaneista.

Aamunavausten osalta nuoret ovat joutuneet arvuuttelemaan, kuka puhuu ja kysymysten perusteella äänestä ei aina voi tunnistaa puhujaa, joten pieni esittely tässä yhteydessä olisi paikallaan jatkossa.

Joustavan perusopetuksen järjestelyt toimivat hyvin, mutta vievät melko suuren osan yhteisöpedagogin ajasta. Työpaikkaopiskelun organisointi rajoittaa hieman henkilökohtaisen tuen antamista joillekin nuorille, koska he saattavat kokea yhteisöpedagogin pelkästään työpaikkaopiskelun ohjaajaksi. Hollolan yläasteella on avattu keskustelu aiheesta ja mietitään, keskitetäänkö työpaikkaopiskelu syyslukukaudesta 2011 lähtien joustavan perusopetuksen luokassa konkreettisesti toimivien aikuisten (erityisluokanopettaja ja koulunkäyntiavustaja) tehtäväksi, jotta yhteisöpedagogi voi antaa tukensa koulun kaikille nuorille tasapuolisemmin.

Hajautetun lukujärjestyksen 7-luokille on lisättävä tukea. Oppilaat ovat osoittautuneet haastaviksi ja ne ongelmat, joihin myös yhteisöpedagogi Kohtaamisklinikalla on törmännyt, vaikeuttavat luokanvalvojen työtä huomattavasti ja oppilaiden työrauha häiriintyy. Toisen 7-luokan vastuupettajan kanssa on sovittu tiivistetystä tuntiseurannasta, jonka tarkoituksena on sekä selvittää ryhmädynamiikan tilanne että toimia rauhoittavana elementtinä oppituntien aikana. Koulukuraattorin ja seurakunnan johtavan erityisnuorisotyöntekijän kanssa suunnitellaan näiden kahden 7-luokan oppilaista koostuvien tyttö- ja poikaryhmien aloittamista syksyllä 2011.

Ryxonien organisointia on pohdittava uudelleen. Hollolan yläaste on muuttumassa yhtenäiskouluksi (Sivistyspalveluiden toimikunta 2010), jolloin koulu saa oppilaisiksi myös

5-luokkalaisia lapsia. Tästä johtuen on pohdittava Ryxon-päivien ajankohtaa uudelleen sekä sitä, onko viiden yläkoulussa opiskeltavan vuoden aikana pidettävä jopa useampia vastaanlaisia päiviä eri luokkatasoilla. Nuorten kokemukset ryhmäytymisestä ovat positiivisia ja valtaosa heistä kokee sen toimivaksi menetelmäksi, jonka vahvistavat myös luokkien parissa toimivat opettajat.

Nuorten Palvelupiste Mestän kanssa tehtävää yhteistyötä jatketaan samalla tavalla ja nuorisopalveluiden osalta yhteistyön tiivistäminen ja mahdollinen yhteinen suunnittelu olisi paikallaan, jotta myös vanhempia koulun oppilaita saataisiin houkuteltua nuorisopalveluiden toimintaa mukaan enemmän.

5 POHDINTAA

Opinnäytetyön lähtökohta oli toimia työn kehittämisen välineenä eri näkökulmista ja sen tekeminen oli mielekästä, koska se linkittyi vahvasti omaan arkityöhöni yhteisöpedagogina. Haasteena oli tämän opinnäytteen toteuttamisen myötä pohtia sitä muutosta, joka työssä on tehtävä käynnistämivuoden jälkeen. Tähän haasteeseen vastaaminen on ollut ammatillisesti hyvin kasvattava kokemus ja tuloksekas koko kouluyhteisöä ja yhteistyökumppaneita ajatellen. Teoriat vahvistavat olemassa olevia koulunuorisotyön käsityksiä sekä tukevat ja perustelevat niitä käytännön työtapoja, joita lainsäädännön ja koulun arkikäytänteiden nojalla kehitetään ja pidetään ennallaan toimivuusnäkökulmaan viitaten. Käteen jäi hyvä työkalu, jonka avulla koulun toimintaa voidaan muuttaa sen tavoitteena olevaan moderniin ja yhteisölliseen sekä yksilöä arvostavaan suuntaan.

Toinen haaste oli tarkastella omaa työtä nuorten näkökulman kautta ja seurata sitä motivaatiota, joka heidät vie koulunuorisotyön äärelle. Tämän opinnäytteen taustatyön suuri henkilökohtainen haaste oli nuorten kohtaaminen siten, että arjen kohtaamisissa pystyi unohtamaan ajatuksen oman työn kehittamisestä ja välttämään siihen liittyviä kysymyksiä keskustelutilanteissa. Etusijalla on kuitenkin aina nuori ja hänen henkilökohtainen elämäntilanteensa sekä ne syyt, minkä vuoksi hän tukea aikuiselta tarvitsee.

Koska molemmat haasteet ja tutkimusongelmat kumpusivat käytännön työstä, on opinnäyte ollut mahdollisuus kehittää työtä pilottivuoden jälkeen. Työn eri näkökulmien pohdinta on johtanut toimenkuvan kehittelyyn jatkoa ajatellen ja osa muuttuvista käytänteistä on jo otettu käyttöön. Hajautetun lukujärjestyksen 7-luokkien tuen tarpeesta on keskusteltu luokanvalvojien ja oppilashuoltoryhmän kanssa ja toisen luokan osalta arjen tukemista on lisätty toistaiseksi tiivistämällä tuntiseurantaa, joka jo sinällään on rauhoittanut oppitunnin kulkua aikuisten määrän osittaisella lisääntymisellä ja oppilaiden ajatuksella siitä, että ”jotakin on meneillään”, koska ”opettajia” on joillakin tunneilla enemmän. Yhteisöpedagogin osuus tunnin kulussa on olla taustatarkkailijana ja raportoida epäkohdista luokanvalvojalle. Aineopettaja ja koulunkäyntiavustaja hoitavat oppitunnit omien työtehtäviensä mukaisesti. Toisen luokan luokanvalvoja ei koe luokan tilannetta poikkeuksellisen levottomaksi ja ko. ryhmän tuki jatkuu ennallaan. Tämän ryhmän tukea tiivistetään tilannekohtaisesti.

Joustavan perusopetuksen JOPO-luokan osalta tilanne tulee muuttumaan. Yhteisöpedagogi osallistui huhtikuussa 2011 JOPE-koulutukseen (joustavat opetusmenetelmät perusopetuksessa), jossa käytiin läpi tukikeskustelumallia JOPO-luokan oppilaiden tuen välineenä. Tukikeskusteluita pyritään lisäämään ensi lukuvuonna, jolloin ko. ryhmän vetovastuu jakaantuu sekä luokanvalvojan (erityisluokanopettaja) että aineopettajan kesken. Työpaikkaopiskelun organisointi kuuluu jatkossa edelleen yhteisöpedagogille, mutta alkusyksystä pohditaan ajankäytön mahdollisuuksia, jotta perustyön luonne Kohtaamisklinikka-toimintoinen pystyttäisi säilyttämään.

Koulukohtaisesti tämän opinnäytteen tuottama aines on merkittävä, jotta koulunuorisotyö saavuttaa sen kapasiteettinsa, jolla nuorille saavutetaan tämän hetkisillä resursseilla paras mahdollinen tuki. Tämä vastaa sitä tarkoitusta, jota opinnäytteellä lähdettiin etsimään. Nuorten ajatuksien ja orientaation koonti tuo vahvistuksen niille perusteille, joilla esim. Kohtaamisklinikan toimintaa kannattaa jatkaa. Eri toimintamuotojen hyötyjen ja haittojen analysointi puolestaan vahvistaa olemassa olevia käytäntöjä ja pääsääntöisesti tukee toiminnan jatkumista entisellään pienin muutoksin, joita ovat esim. osallistuminen nuorisopalvelujen iltatoiminnan lisäämiseen. Huhtikuun aikana ollaan aloitettu tulevan syksyn välituntitoiminnan sekä alkusyksyn toiminta-aamupäivän suunnittelu, jotta nuorisopalveluiden näkyvyys myös yläkoulun vanhemmille oppilaille lisääntyisi.

Tämän opinnäytteen tekemisen vaiheessa ongelmakohtana oli tietojen analysointi siten, että Primus-kouluhallintotietojärjestelmän kirjauksista poimittujen henkilöiden henkilöllisyys säilyy ilman että sieltä saatu tieto muuttuu. Vaihtoehtoinen toimintatapa olisi voinut olla kirjallinen kysely esim. Kohtaamisklinikalla käyvien oppilaiden tarpeesta keskusteluille, mutta sitä ei käytetty, koska keskustelut olisivat saaneet erilaisen luonteen epäluontevan tutkimusotteen myötä.

Koska opinnäytetyön aihe oli rajattu, heräsi työn tekemisen ja analyysin myötä myös jatkokysymyksiä, joiden vastaus koulunuorisotyön osalta olisi omiaan avartamaan näkemyksiä yhteisöpedagogin työstä ja koulutuksesta. Koulukohtaisesti askarruttamaan jäi se, miten yhteisöpedagogin arjen työtä tulisi rajata, jotta ryhmien kanssa toimimiselle jäisi enemmän aikaa. Yleisellä tasolla mietityttää se, millainen tarve kansalaistoiminnan

ja nuorisotyön koulutusohjelmassa opiskeleville yhteisöpedagogeille (AMK) olisi työkalu nuorten kanssa käytäville tukikeskusteluille juuri koulunuorisotyön näkökulmaa ajatellen, koska sitä voidaan toteuttaa sekä yksilö- että yhteisötasolla.

Työvuoden alku oli haastava, koska siirtyminen aiemmasta koulunkäyntiavustajan työstä yhteisöpedagogin toimeen herätti työyhteisössä pääosin positiivisia tunteita, mutta myös negatiivisia ajatuksia, joiden taustalla vaikutti olevan epävarmuus uuden ammattilaisen osaamistasosta. Helpoimmat kontaktit luotiin nuoriin ja haastavuutta löytyi juuri aikuisten kohtaamisessa. Ensimmäisen työvuoden kuluessa melko matalalla profiililla on myös aikuisten lähestyminen lisääntynyt ja koulutoimen hallinnollisten muutosten aikana aikuiskontaktien sävy on osin muuttunut ja yhteisöpedagogin toimenkuva vaikiintunut koko koulu- ja työyhteisön silmissä. Tarve koulunuorisotyölle on suuri ja tulevaisuuden haasteena voikin olla henkilöstöressurssien lisääminen myös tämän ammatikunnan osalta.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Gummerus.

Euroopan yhteisöjen komissio 2009. Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. EU:n nuorisstrategia – Satsataan nuorten vaikutusmahdollisuuksiin. Bryssel.

Haapaniemi, Rauno 2009. Yhteisöllisyys kasvatuksessa. Luokanopettaja. Luokanopettajaliiton lehti 3/09.

Hirsijärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2001. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Holopainen, Pirkko, Järvinen, Ritva, Kuusela, Jorma & Packalen, Petra 2009. Työrauha tavaksi. Kohtaaminen, toimintakulttuuri ja pedagogiikka koulun arjessa. Opetushallituksen julkaisu. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.

Karvonen, Riina 2011. Voimaantumista ei voi opettaa, mutta sen voi mahdollistaa. Teoksessa Anna-Liisa Lämsä (toim.) 2011. Mieli maasta. Masentuneen nuoren kohtaaminen ja tukeminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kemppinen, Pertti 2000. Lasten ja nuorten tunne-elämän häiriöt. Vantaa: Kustannusvalmennus P. & K. Oy.

Kiilakoski, Tomi 2008. Kasvu moneen suuntaan – kriittinen pedagogiikka ja nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Kiilakoski, Tomi & Nieminen, Juha 2008. Pedagogiikka- Nuorisotyön pedagogiikat ja uudet haasteet. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Lehtonen, Heleena & Lehtonen, Helena 2008. Avauksia perusopetuksen yrittäjyyskasvatukseen. Teoksessa Lehtonen, Heleena (toim.) 2008. Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto, Opettajankoulutuslaitos.

Luodeslampi, Juha & Karjalainen, Jukka-Mikko 2005. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa. Teoksessa Paananen, Terhi & Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Manninen, Jyri & Luukannel, Saara 2008. Joustava perusopetus. JOPO®-toiminnan vaikuttavuuden arviointi. Opetusministeriön julkaisu 2008:36. Koulutus- ja tiedepoliittikan osasto.

Mäensivu, Kirsti 2008. Kohti uutta koulukonseptia. Teoksessa Lehtonen, Heleena (toim.) 2008. Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto, Opettajankoulutuslaitos.

Nieminen-Hakamäki, Pia, Lehtonen, Sirpa, Kemppainen, Kirsi, Sivonen, Seija, Laasanen, Teemu, Ekman, Paula & Rissanen, Mika 2010. Hollolan yläasteen ohjaussuunnitelma. Koko koulu ohjaa!

Nieminen, Juha 2008. Nuorisotyön professionalisaatio Suomessa. Teoksessa Nuorisotutkimus 3/ 2000, 18. vuosikerta. Nuorisotyö ja koulu. Helsinki: Allianssi ry.

Nieminen, Juha 2008. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Numminen, Ulla & Ouakrim-Soivio, Najat 2009. Joustava perusopetus. JOPO®-toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen. Opetusministeriön julkaisuja 2009:26. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.

Mesta. Nuorten Palvelupiste. Hollola. Esite.

Opetusministeriö 2007. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2007-2011. ”Tulevaisuus velvoittaa, tämä päivä ratkaisee”. Pääministeri Matti Vanhasen II hallitus. Opetusministeriön julkaisuja 2007:41.

Pohjola, Kirsi 2010. Koulu toimintaympäristönä. Luento 15.11.2010. JOPO-toiminnan kehittämistä tukeva täydennyskoulutus 2009-2010. Tutkimusprofessori. Itä-Suomen yliopisto.

Pohjola, Kirsi 2010. Nuorisotyö koulussa. Nuorisotyö osana monialaista oppilashuoltoa. Mikkelin ammattikorkeakoulu. A: Tutkimuksia ja raportteja 54.

Ruotsalainen, Leena 2008. Kulttuurinen nuorisotyö on kamppailulaji. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Stenström, Tuula 2011. Toisin tekeminen ja mukaan meneminen. Teoksessa Anna-Liisa Lämsä (toim.) 2011. Mieli maasta. Masentuneen nuoren kohtaaminen ja tukeminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Tikkanen, Tiina 2009. Kiinnostus ja kuuntelu yhteisöpedagogin avainsanat. Opettaja-lehti 12.6.2009.

Turpeinen, Pirkko 2004. Ahdingossa luova lapsi ja nuori. Tienviittoja kasvuun. Helsinki: Edita Prima Oy.

Veivo, Lea 2011. Miten kohtaan masentuneen opiskelijan? Teoksessa Anna-Liisa Lämssä (toim.) 2011. Mieli maasta. Masentuneen nuoren kohtaaminen ja tukeminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Vertanen, Ilkka 2008. Yrittäjäyyskasvatus syrjäytymisen ehkäisemisessä. Teoksessa Lehtonen, Heleena (toim.) 2008. Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto, Opettajankoulutuslaitos.

ELEKTRONISET LÄHTEET

Aloitekanava.fi. Hollola – Ideat. <http://www.aloitekanava.fi/hollola/ideat/>. Ei päivitystietoa. Luettu 11.3.2010.

Hollola. Lahden seutu. WWW-sivut. <http://www.hollola.fi/>. Päivitetty 7.2.2011. Luettu 11.2.2011.

Hollolan koulutoimisto. Wilma. Primus-kouluhallintojärjestelmän ja Kurre 7 – työjärjestysohjelman WWW-liittymä. Kirjautumissivu. <https://wilmahollola.edu.lahti.fi/>. Hollolan seurakunta. WWW-sivut. <http://www.hollolanseurakunta.fi/>. Ei päivitystietoa. Luettu 11.2.2011.

Hollolan yläaste. WWW-sivut. <http://www.hollolanylaaste.fi/index.php>. Ei päivitystietoa. Luettu 11.2.2011.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Finlex ®. WWW-sivut. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>. Ei päivitystietoa. Luettu 17.2.2011.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Yläkouluun siirtyminen. WWW-sivut. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/koulu/ylakouluelamaa/ylakouluun_siirtyminen/. Ei päivitystietoa. Luettu 21.2.2011.

Manninen Jyri 2009. Oppimisympäristöajattelu koulutuksen innovaationa. Luovuus ja innovointi. Euroopan teemavuosi 2009. WWW-artikkeli.

<http://www.minedu.fi/euteemavuosi/Ajatuksia/manninen/?lang=fi>. Ei päivitystietoa.

Luettu 21.2.2011.

Nousiainen, Leena & Piekkari, Ulla 2007. Osallistuva oppilas – yhteisöllinen koulu. Koulun kehittämisen kansio. WWW-dokumentti.

[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/osallistuva_oppilas_-](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/osallistuva_oppilas_-_yhteisoellinen_koulu_-)

[_hanke/Osallistuva_Oppilas_liitteet/OPM_koulun_kehittamisen_kansio_2606.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/osallistuva_oppilas_-_yhteisoellinen_koulu_-hanke/Osallistuva_Oppilas_liitteet/OPM_koulun_kehittamisen_kansio_2606.pdf). Päivitetty 26.6.2007. Luettu 14.2.2011.

Nevanpää, Anu & Lappi, Johanna 2010. Koulunuorisotyöntekijä kouluyhteisöön. Case Kuokkala. Opinnäytetyö. WWW-dokumentti.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15235/Nevanpaa_Anu.pdf?sequence=1. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Nuorihollola.net. WWW-sivut. <http://www.nuorihollola.net/>. Ei päivitystietoa. Luettu 11.2.2011.

Nuorisolaki 27.1.2006/72. Finlex ®. WWW-sivut.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>. Ei päivitystietoa. Luettu 6.1.2011.

Opetushallitus 2010. Spektri 5/2010. Koulujen oppilashuollossa paljon kehitettävää.

Opetushallituksen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tiedote 3.6.2010.

WWW-julkaisu. <http://www.oph.fi/ajankohtaista/spektri->

[lehti/2010_5/103/koulujen_oppilashuollossa_paljon_kehittavaa_2](http://www.oph.fi/ajankohtaista/spektri-lehti/2010_5/103/koulujen_oppilashuollossa_paljon_kehittavaa_2). Ei päivitystietoa.

Luettu 8.2.2011.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. PISA-tutkimus ja tulokset 2009. WWW-sivut.

<http://www.minedu.fi/pisa/2009.html?lang=fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 6.1.2011.

Perusopetusasetus 20.11.1998/852. WWW-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>. Ei päivitystietoa. Luettu 9.2.2011.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628. WWW-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>. Ei päivitystietoa. Luettu 9.2.2011.

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystyöntekijät. WWW-sivut. <http://www.phsotey.fi/>. Ei päivitystietoa. Luettu 27.2.2011.

Rapatti, Hanna 2011. Muutama kysymys oppariin. Yksityinen sähköpostiviesti 11.1.2011. Erityisluokanopettaja ja Hollolan, Kärkölän ja Hämeenkosken hankekoordinaattori. Hollolan kunta.

Siekkinen, Emma Hentriikka 2010. Linkki, liima ja äänitorvi. Koulunuorisotyön tavoitteet ja työn tuoma lisäarvo. Opinnäytetyö. WWW-dokumentti.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21727/siekkinen_emma.pdf?sequence=1. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Sivistyspalveluiden toimikunta 2010. UusiKunta –kuntajakoselvitystyö. Peruskoulut ja lukiot; oppilasmäärät ja kouluja koskevat päätökset, suunnitelmat, selvitykset. WWW-kooste 4.3.2010. http://www.paijathame.fi/easydata/customers/paijathame/files/uusikunta/sivistys/471-peruskoulut_ja_lukiot_oppilasmaarat_ja_koulukohtaiset_paatokset_selvitykset_ym__3_2010__2_.pdf

TET-tori. Työelämään tutustumisen kohtaustapa. Tervetuloa TET-torille - Työelämään tutustumisen kohtaustapa. WWW-sivut. <http://www.peda.net/veraja/tori>. Päivitetty 18.2.2011. Luettu 21.2.2011.

LIITTEET

Liite 1: Yhteisöpedagogin toimenkuva

YHTEISÖPEDAGOGIN TOIMENKUVA

Perustelut uudelle toimenkuvalla:

Alakouluissa on kehitetty erilaisia tukimuotoja lasten koulunkäynnin tukemiseksi. Varsinkin oppimisen ongelmiin pystytään vastaamaan sekä yläkoulussa että alakouluissa hyvin.

Lasten jaksaminen ja eriasteiset masennusoireet ovat selvästi lisääntymässä. ”Aikuisen nälkä” näkyy yhä selvemmin yläasteen oppilashuoltoryhmälle päätyvissä oppilastapauksissa. Useamman nuoren kohdalla koulujaksamista on pohdittu jo alakoulun puolella ja vaikeimmissa tapauksissa oppilaan kouluviikkoa on jouduttu lyhentämään jo kuudennen luokan aikana. Kun opiskelutahti kiihtyy ja päivät pitenevät seitsemännelle luokalle tultaessa, on yläasteen mietittävä, kuinka syrjäytymisvaarassa olevaa nuorta tuetaan.

Hollolan yläaste pyrkii uudistamaan ja tehostamaan oppilashuollon toimintaa ensi syksystä lähtien. Osana tätä uudistusta toivomme saavamme uuden toimijan joukkoomme, jonka tarkoituksena olisi tukea syrjäytymisvaarassa olevaa nuorta ennaltaehkäisevästi. Tällä hetkellä koulussa toimii Jopo-luokka, jolle sijoitetaan jo syrjäytymiskierteessä olevia 8. ja 9.luokkalaisia.

Työnkuvaus on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa on määritelty tavoitteet ja toiminnantaso lukuvuodelle 2010-2011. Koska on kyse uudesta toimintamuodosta, etenemme porrastetusti. Toisessa osassa on määritelty tavoitteena oleva toimenkuva, jota kohti pyrimme tulevien vuosien aikana.

Työnkuva lukuvuonna 2010/2011

1. Kohtaamisklinikka

- Kohtaamisklinikka-toiminnan käynnistäminen ja kehittäminen

Tavoitteet

- Antaa nuorelle mahdollisuus tulla kohdatuksi, kuulluksi ja tuetuksi vapaaehtoisen osallistumisen kautta
- Antaa nuorelle helppo tapa lähestyä aikuista kouluaiikana välituntisin tai sovittuna aikana

- Toimia nuoren luottohenkilönä
- Saada nuori tuntemaan itsensä kunnioitetuksi ainutkertaisena ihmisenä ja kunnioittaa hänen oikeuksiaan
- Saada nuori tuntemaan, että häneen suhtaudutaan oikeudenmukaisesti ja inhimillisesti
- Toimia kasvattajana ja ohjata nuorta oikeaan suuntaan

Toteutus

- Helppo tavoitettavuus kouluaikana koulun tiloissa esim. välituntien aikana tai erikseen sovittaessa
- Moniammatillinen yhteistyö olemalla vastaanottajan roolissa nuoren tilanteessa ja tarvittaessa ohjata nuori eteenpäin esim. kuraattorille, terveydenhoitajalle, kouluisännälle, opettajalle tai KiVa koulu –tiimille tai tehdä em. toimijoiden ja nuoren kanssa välitöntä yhteistyötä
- Yhteistyö tarvittaessa huoltajien kanssa
- Kävijöiden tilastointi
- Toiminnan raportointi ja arviointi säännöllisesti, yhdessä sovittujen käytänteiden mukaisesti.

2. Työpaikkaopiskelu

- Työpaikkaopiskelun organisointi ja käytännön toteutukseen liittyvistä asioista vastaaminen .
 - Jopo-luokan työpaikka opiskelun käynnistäminen ja toteuttaminen käytännössä
 - Hajautetun lukujärjestyksen (7.)- luokan erilaisissa oppimisympäristöissä tapahtuvan opiskelun suunnittelu yhdessä opettajien kanssa ja käytännön toteutuksen organisointi.

Tavoitteet

- Oppilaiden elämänhallinta- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen
- Positiivisten oppimiskokemusten tuottaminen ei-akateemisille oppijoille koulu yhteisöstä poikkeavassa ympäristössä
- Työelämävalmiuksien kehittäminen
 - työyhteisön säännöt
 - työaika
 - tauot
 - työturvallisuus
 - työpaikalla oppiminen
 - yhteistoiminnallinen oppiminen (positiivinen riippuvaisuus toisista ja vuorovaikutustaidot)
 - palvelemalla oppiminen (akateemisten taitojen oppiminen toisia ihmisiä autettaessa)

Toteutus

- Orientoivat oppitunnit ryhmälle tai yksilökeskustelut yksittäisille oppilaille
 - 2-3 kertaa ennen jakson alkua ja tarvittaessa useammin
 - työpaikkajaksojen tavoitteiden, tarkoitusten ja käytänteiden selventäminen
 - työpaikkatoiveiden kartoittaminen
 - työpaikan hakuprosessi
 - käyttäytyminen ja etiketti työpaikalla
- Työpaikan hakuprosessissa tukeminen tarvittaessa
 - oppilaan soitto tai käynti työpaikalla
- Työpaikkaopiskelusopimuksen tekeminen yhdessä oppilaan ja työnantajan kanssa
 - työpaikkaohjaajan perehdyttäminen joustavan perusopetuksen yleisiin toimintaperiaatteisiin, työpaikkaopiskelun tavoitteisiin ja käytänteisiin sekä ohjaajan tehtäviin
- Työpaikkaopiskelun kontrollointi käymällä paikan päällä ja puhelinsoittoilla
- Työpaikkaopiskelujakson arviointi
 - kirjallinen todistus työnantajalta
 - suullinen arviointi keskustelemalla oppilaan ja työpaikkaohjaajan kanssa
 - oppilaan itsearviointi
- Työpaikkajakson yhteenveto opettajan kanssa

3. Yhteisökasvatus

- Kehittämisvastuu yhteisökasvatuksesta tiiviissä yhteistyössä Pedagogisen oppilashuoltoryhmän kanssa.

Tavoitteet

- Yhteisöllisyyden ja nuorten osallisuuden vahvistaminen sekä ryhmädynamiikan että opettaja-oppilassuhteen toimivuuden osalta
- Ryhmän sitouttaminen yhteisiin tavoitteisiin
- Toimivaan ryhmään pyrkiminen
 - tutustuminen
 - ryhmähenki (hyväksyntä ja kaverin auttaminen)
 - luottamus
 - vuorovaikutus
 - yhdessä tekemisen tahto
- Nuorten sosiaalistaminen ja kasvun tukeminen erilaisissa oppimisympäristöissä

Toteutus

- Osallistuu Ryxonien suunnitteluun.
- Suunnittelee ja toteuttaa tarvittaessa jatko-ryxoneita moniammatillisena yhteistyönä.

- Suunnittelee ja toteuttaa Jopo-luokan ja hajautetun lukujärjestyksen-luokan ryhmyttämistä yhdessä luokanvalvojen kanssa.
- Osallistuu Pedagogiseen oppilashuoltoryhmään, tuoden sinne yhteisö-kasvatukseen liittyviä kehittämisteemoja.

4. Moniammatillinen yhteistyö

- Oppilashuoltotyöhön osallistuminen sekä ulkopuolisten yhteistyötahojen yhteistyön koordinointi.

Tavoitteet

- Tukitoimien tarvekartoitus ja täytöntöönpano moniammatillisten toimijoiden osaamisen pohjalta
- Yksilön ja yhteisön toimintakyvyn säilyttäminen ja tukeminen
- Nuoren oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen
- Koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain
- Kouluyhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Toteutus

- Osallistuu OHR-työskentelyyn.
- Tekee aktiivista yhteistyötä esim. Mestan, Nuokun, seurakunnan ja sosiaalitoimen kanssa.
- Koordinoi em. yhteistyötä koulussamme.

PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITTEET:

2. Kohtaamisklinikka

Tavoitteet

- Antaa nuorelle mahdollisuus tulla kohdatuksi, kuulluksi ja tuetuksi vapaaehtoisen osallistumisen kautta
- Antaa nuorelle helppo tapa lähestyä aikuista kouluaikana välituntisin tai sovittuna aikana
- Toimia nuoren luottohenkilönä
- Saada nuori tuntemaan itsensä kunnioitetuksi ainutkertaisena ihmisenä ja kunnioittaa hänen oikeuksiaan
- Saada nuori tuntemaan, että häneen suhtaudutaan oikeudenmukaisesti ja inhimillisesti
- Toimia kasvattajana ja ohjata nuorta oikeaan suuntaan

Toteutus

- Helppo tavoitettavuus kouluaikana koulun tiloissa esim. välituntien aikana tai erikseen sovittaessa
- Moniammatillinen yhteistyö olemalla vastaanottajan roolissa nuoren tilanteessa ja tarvittaessa ohjata nuori eteenpäin esim. kuraattorille, ter-

veydenhoitajalle, kouluisännälle, opettajalle tai KiVa koulu –tiimille tai tehdä em. toimijoiden ja nuoren kanssa välitöntä yhteistyötä

- Yhteistyö tarvittaessa huoltajien kanssa
- Kävijöiden tilastointi
- Toiminnan raportointi ja arviointi säännöllisesti, yhdessä sovittujen käytänteiden mukaisesti.

2. Yhteisökasvatus ryhmäyttämisen- ja kriisitilanteissa

Tavoitteet

- Yhteisöllisyyden ja nuorten osallisuuden vahvistaminen sekä ryhmädynamiikan että opettaja-oppilassuhteen toimivuuden osalta
- Ryhmän sitouttaminen yhteisiin tavoitteisiin
- Toimivaan ryhmään pyrkiminen
 - tutustuminen
 - ryhmähenki (hyväksyntä ja kaverin auttaminen)
 - luottamus
 - vuorovaikutus
 - yhdessä tekemisen tahto
- Nuorten sosiaalistaminen ja kasvun tukeminen erilaisissa oppimisympäristöissä
- Oppilas- ja työyhteisön kehittäminen

Toteutus

- Yhteisöllinen kohtaaminen erilaisten ryhmien kanssa ja sen toteuttaminen pedagogisten menetelmien avulla ryhmästä riippuen
 - Tärkeää myös JOPO- ja hajautetun luokan yhteistyössä oppilaisiin tutustumisen vuoksi
- Tarvittaessa alkavan ryhmän yhteishengen luomiseksi tai ryhmädynamiikan säröillä
 - varhainen puuttuminen
- Projektimainen työskentelytapa **yhdessä** opettajan, oppilaiden (osallisuus) ja mahdollisten muiden toimijoiden (Mesta, seurakunta, nuorisotoimi, kouluisäntä) kanssa
 - projektisuunnitelman teko **yhdessä** toimijoiden kanssa
 - projektin seuranta ja hallinta
 - projektin päättäminen ja arviointi
 - raportointi?

3. Moniammatillisuus ja verkostoituminen sekä yhteistyö huoltajien kanssa

Yleisenä tavoitteena on poikkihallinnollinen toimijoiden muodostama yhteenliittymä, jonka avulla pyritään parantamaan hallinnon tasolla nuorten elinoloja sekä yksilöohjaukseen pyrkivä verkostotyö ja erilaisiin teemoihin tai ongelmiin keskittyvät yhteistyöryhmät. Tavoitteena myös oman työalan muuttuviin haasteisiin vastaaminen ja oman työn kehittäminen.

JOPO-tiimi ja –ohjausryhmä sekä hajautetun luokan yhteistyötiimit ja molempien ryhmien perhe- ja/tai vanhempainillat

Tavoitteet

- JOPO-toiminnan ylläpito ja kehittäminen
- Tuki JOPO-luokan aikuisille
- Tukitoimien tarvekartoitus ja täytöntöönpano moniammatillisten toimijoiden osaamisen pohjalta
- Huoltajien tiedottaminen työpaikkaopiskelusta ja sitouttaminen toimimaan oppilaan tukena

Toteutus

- Osallistuminen tiimin ja ohjausryhmän palavereihin
- Asioiden käsittely omien havaintojen ja ideoiden pohjalta
- Perhe- ja/tai vanhempainiltoihin osallistuminen

Oppilashuoltoryhmä

Tavoitteet

- Moniammatillisuus erilaisten ammatillisten näkökulmien saavuttamiseksi
- Välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuurin välittäminen kouluyhteisössä
- Yksilön ja yhteisön toimintakyvyn säilyttäminen ja tukeminen
- Nuoren oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen
- Koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain
- Kouluyhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Toteutus

- Osallistuminen oppilashuoltoryhmän kokouksiin
- Omien havaintojen esille ottaminen, viestintuoja
- Oppilashuollon kehittäminen moniammatillisessa tiimissä

Mesta, nuorisotoimi ja seurakunta

Tavoitteet ja toteutus

- Yhteistoimintamallien kehittäminen

- Vertaistuki
- Nuorten tavoittaminen toisinaan myös vapaa-aikana
 - jalkautuminen nuorisotoimen discoiltoihin
 - jalkautuminen Mestan perjantai-iltoihin esim. kerran kuussa

4. Työpaikkaopiskelun organisointi ja toteutus

Tavoitteet

- Elämänhallinta- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen
- Positiivisten oppimiskokemusten tuottaminen ei-akateemisille oppijoille kouluyhteisöstä poikkeavassa ympäristössä
- Yhteiskunnallisen osaamisen soveltaminen nuoren kasvun tukena, osallisuuden ja kansalaisuuden vahvistajana
- Työelämävalmiuksien kehittäminen
 - työyhteisön säännöt
 - työaika
 - tauot
 - työturvallisuus
 - työpaikalla oppiminen
 - yhteistoiminnallinen oppiminen (positiivinen riippuvaisuus toisista ja vuorovaikutustaidot)
 - palvelemalla oppiminen (akateemisten taitojen oppiminen toisia ihmisiä autettaessa)
 - sosiaalisissa verkostoissa toimiminen
- Akateemisten oppisisältöjen kytkeminen tosimaailman projekteihin
- Ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen
- Työnhakuprosessiin tutustuminen
- Ammatinvalintatoiveiden selkiyttäminen

Toteutus

- Yhteistyö opettajan kanssa
 - avoin tiedonkulku puolin ja toisin
 - mahdollinen käynti työssäoppimispaikoilla yhdessä
- Tiedote huoltajille työpaikkajakson toteutumisesta ja ajankohdasta
- Orientoivat oppitunnit ryhmälle tai yksilökeskustelut yksittäisille oppilaille
 - 2-3 kertaa ennen jakson alkua ja tarvittaessa useammin
 - työpaikkajaksojen tavoitteiden, tarkoitusten ja käytänteiden selvittäminen
 - työpaikkatoiveiden kartoittaminen
 - työpaikan hakuprosessi
 - käyttäytyminen ja etiketti työpaikalla
- Työpaikan hakuprosessissa tukeminen tarvittaessa
 - oppilaan soitto tai käynti työpaikalla

- Työpaikkaopiskelusopimuksen tekeminen yhdessä oppilaan ja työnantajan kanssa
 - työpaikkaohjaajan perehdyttäminen joustavan perusopetuksen yleisiin toimintaperiaatteisiin, työpaikkaopiskelun tavoitteisiin ja käytänteisiin sekä ohjaajan tehtäviin
- Bussilippujen hoito kansliassa
- Mahdollisten eväsraha-asioiden (lomakkeet) hoitaminen kansliassa
- Työpaikkaopiskelun kontrollointi käymällä paikan päällä ja puhelinsoitoilla
- Työpaikkaopiskelujakson arviointi
 - kirjallinen todistus työnantajalta
 - suullinen arviointi keskustelemalla oppilaan ja työpaikkaohjaajan kanssa
 - oppilaan itsearviointi
- Työpaikkajakson yhteenveto opettajan kanssa

Liite 2: Alkuperäinen kaavio yhteisöpedagogin toimenkuvasta

